

Nr 82.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1919 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående driftkostnader under år 1920 för statens domäner ävensom två i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 9 januari 1919 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 62, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

a) godkänna sådana ändringar i staten för domänstyrelsen, att tillämpas från och med år 1920, att avlöningarna åt de å staten uppförda kvinnliga biträdena upptagas i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden samma dag föreslagna belopp samt att anslagsposten till arvoden åt amanuenser och biträden samt för byggnadsplaners granskning, flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare samt vikariatsersättningar höjes från 56,300 kronor med 8,700 kronor till 65,000 kronor,

i följd varav och på grund tillika av 1918 års lagtima riksdags beslut angående avlöningsförbättring för vaktmästare statens slutsumma kommer att höjas från 216,400 kronor med 16,300 kronor till 232,700 kronor;

b) i avlöningsstaten för skogsstatens ordinarie personal uppföra ytterligare *dels* en överjägmästare med 4,700 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, *dels* elva jägmästare, en var med lön av 3,000 kronor samt med tjänstgöringspenningar, uppgående för en till 3,200 kronor, för två till 3,000 kronor, för fyra till 2,800 kronor, för en till 2,600 kronor, för en till 2,400 kronor och för två till 2,200 kronor, *dels* en överjägmästarassistent med 2,600 kronor lön och 1,600

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 10 saml. 50 häft. (Nr 82.)

kronor tjänstgöringspenningar, dels ock en skogstaxator med likaledes 2,600 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar ävensom för var och en med rätt till ålderstillägg liksom övriga motsvarande befattningshavare,

i följd varav denna stats slutsumma kommer att höjas från 2,290,000 kronor med 78,900 kronor till 2,368,900 kronor;

c) besluta, att det belopp av kronans fordringar för anläggningskostnader för flottleder jämte beräknade räntor därå, vilket efter närmare utredning må finnas kunna med säkerhet väntas bliva inbetalat, skall vid 1920 års ingång överföras till statens domäners fond såsom tillgång å denna fond; samt

d) i avbidan på blivande proposition angående ej mindre tillfällig lönereglering för vissa ordinarie befattningshavare i domänstyrelsen än även förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare hos denna styrelse samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel och med godkännande i övrigt av de av chefen för jordbruksdepartementet i statsrådsprotokollet framlagda beräkningar, såsom driftkostnader under år 1920 för statens domäner *förslagsvis* uppföra ett belopp av 28,700,000 kronor, att utgå av domänfondens avkastning.

Vidare har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 18 mars 1919 avlåten, likaledes till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 351, föreslagit riksdagen att, med godkännande av de av chefen för jordbruksdepartementet i det vid propositionen nr 62 den 9 januari 1919 fogade statsrådsprotokollet över jordbruksärenden framlagda beräkningar, såsom driftkostnader under år 1920 för statens domäner *förslagsvis* uppföra ett belopp av 28,700,000 kronor, att utgå av domänfondens avkastning.

Motioner.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta motioner nämligen

1) nr 141 i första kammaren av herr *Welander*, vari hemstälts, att riksdagen ville besluta dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att frågan om statlig trävaruindustri i Norrland blir föremål för skyndsamt utredning av tillkallade sakkunniga och under medverkan av domänstyrelsen, dels att till bestridande av kostnaderna för denna utredning anvisa 10,000 kronor att utgå av statsskogarnas avkastning år 1920 utöver de driftkostnader, som i Kungl. Maj:ts proposition föreslås.

2) nr 88 i andra kammaren av herr *Johansson* i Sollefteå, vari hemstälts, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i

övervägande, i vilken omfattning staten må kunna genom industriell verksamhet förädla avkastningen från stats-skogarna, samt att i samband därmed Kungl. Maj:t måtte låta verkställa kostnadsberäkning för byggande av ett modernt sågverk, kombinerat med trämassefabrik och pappersbruk samt skyndsammast för riksdagen framlägga förslag i ärendet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till innehållet i motionerna.

Utskottet har för avsikt att närmare upptaga dessa framställningar under den avdelning av ifrågavarande proposition, vartill de närmast äro att hänföra, nämligen »Kostnader för statens skogsdomäner».

Såsom driftkostnader för statens domäner under år 1919 har 1918 års riksdag förslagsvis uppfört ett belopp av 23,500,000 kronor att utgå av domänfondens avkastning.

Till grund för detta beslut hava lagts följande beräkningar:

I. Kostnader för domänstyrelsen:

avlöningsstat för styrelsen	kronor	216,400	
extra byråer hos styrelsen	»	33,900	
extra notarie å domänfiskalskontoret.....	»	3,900	
ålderstillägg åt styrelsens personal.....	»	13,000	
pensionering av styrelsens personal	»	2,300	
anställande av extra amanuenser och biträden hos styrelsen samt renskrivning m. m.	»	11,000	
postbefordringsavgifter	»	60,000	
styrelsens expenser.....	»	25,000	
rese- och traktamentsersättning åt styrelsens personal	»	6,000	
tryckningskostnader för styrelsen.....	»	9,500	381,000

II. Kostnader för statens skogsdomäner:

skogsstatens ordinarie personal	kronor	2,290,000	
» extra »	»	685,000	
ålderstillägg åt skogsstatens personal	»	150,000	
pensionering av skogsstatens personal.....	»	65,000	
reseersättningar	»	1,300,000	
ersättning för expeditionslokal.....	»	38,100	
förnyelsefond för återväxtkostnader	»	2,350,000	
egentliga förvaltningskostnader	»	14,327,200	

kronor 21,205,300.

Avgår			
a)	ordinarie anslag för tillsyn å enskildas skogar i lappmar- kerna och Särna socken med Idre kapellag	kronor	200,000
b)	ordinarie anslag för tillsyn å enskildas skogar i Väster- bottens och Norrbottens läns kustland	»	130,000
c)	extra anslag för sistnämnda ändamål	»	80,000
		<u>410,000</u>	<u>20,795,300</u>

III. Kostnader för statens jordbruksdomäner:

avlöning åt domänintendenter	kronor	53,700	
resekostnader vid domänförvaltningen	»	70,000	
övriga med förvaltningen av jordbruks- domänerna förenade kostnader	»	<u>100,000</u>	<u>223,700</u>

IV. Krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919			<u>2,100,000</u>
		Summa kronor	<u>23,500,000.</u>

Enligt Kungl. Maj:ts i nu förevarande proposition gjorda framställning skulle driftkostnaderna för förvaltningen av statens domäner under år 1920 komma att beräknas på följande sätt:

I. Kostnader för domänstyrelsen:

avlöningsstat för styrelsen	kronor	232,700
extra byråer hos styrelsen	»	33,900
förstärkning av kameralbyråns arbetskrafter	»	34,150
extra notarie å domänfiskalskontoret	»	3,900
ålderstillägg åt styrelsens personal	»	14,000
pensionering av styrelsens personal	»	2,300
anställande av extra amanuenser och bi- träden hos styrelsen samt renskrivning m. m.	»	11,000
postbefordringsavgifter	»	100,000
styrelsens expenser	»	41,000
rese- och traktamentsersättning åt styrel- sens personal	»	8,000

tryckningskostnader för styrelsen	kronor	9,500	
tillfällig lönereglering för vissa ordinarie befattningshavare i domänstyrelsen	»	17,700	
förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare hos domänstyrelsen samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel	»	9,500	517,650

II. Kostnader för statens skogsdomäner:

skogsstatens ordinarie personal	kronor	2,368,900	
» extra »	»	688,000	
ålderstillägg åt skogsstatens personal ...	»	190,000	
pensionering av skogsstatens personal ...	»	65,000	
reseersättningar	»	1,440,000	
ersättning för expeditionslokal	»	47,250	
förnyelsefond för återväxtkostnader	»	3,300,000	
egentliga förvaltningskostnader	»	17,586,500	
flottledskostnader	»	400,000	
	kronor	26,085,650	

Avgår

a) ordinarie anslag för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken ...	kronor	500,000	
b) ordinarie anslag för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland	»	347,000	847,000
			25,238,650

III. Kostnader för statens jordbruksdomäner:

avlönning åt domänintendenter	kronor	53,700	
reskostnader vid domänförvaltningen	»	90,000	
övriga med förvaltningen av jordbruksdomänerna förenade kostnader	»	100,000	243,700
IV. Krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1920			2,700,000
	Summa kronor		28,700,000.

Av de sålunda meddelade tabblåerna framgår, att för år 1920 ifrågasättes en ökning, utöver vad för innevarande år beräknats, av driftkostnaderna för statens domäner med tillsammans 5,200,000 kronor.

Förändringarna i de olika anslagsposterna kunna sammanfattas sålunda:

	Ökning kr.	Minskning kr.
I. Kostnader för domänstyrelsen:		
avlöningsstat för styrelsen	16,300	
förstärkning av kameralbyråns arbetskrafter (ny)	34,150	
ålderstillägg åt styrelsens personal	1,000	
postbefordringsavgifter	40,000	
styrelsens expenser	16,000	
rese- och traktamentsersättning åt styrelsens personal	2,000	
tillfällig löne reglering för vissa ordinarie befatt- ningshavare i domänstyrelsen (ny)	17,700	
förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare hos domänstyrelsen samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel (ny)	9,500	
II. Kostnader för statens skogsdomäner:		
skogsstatens ordinarie personal	78,900	
» extra »	3,000	
ålderstillägg åt skogsstatens personal	40,000	
reseersättningar	140,000	
ersättning för expeditiionslokal	9,150	
förnyelsefond för återväxtekostnader	950,000	
egentliga förvaltningskostnader	3,259,300	
flottledskostnader (ny)	400,000	
III. Kostnader för statens jordbruksdomäner:		
reskostnader vid domänförvaltningen	20,000	
IV. Krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1920	600,000	
Summa kronor	5,637,000	

Avgående poster förete följande förändringar:

	Ökning kr.	Minskning kr.
a) ordinarie anslag för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken med Idre kapellag	300,000	
b) ordinarie anslag för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland	217,000	
c) extra anslag för sistnämnda ändamål (utgått).....		80,000
Summa kronor	517,000	80,000

Ökningen av avgående poster sålunda:

$$517,000 - 80,000 = 437,000 \text{ kronor.}$$

Ökningen av driftkostnaderna för statens domäner är alltså:

$$5,637,000 - 437,000 = 5,200,000 \text{ kronor.}$$

I. Kostnader för domänstyrelsen.

För domänstyrelsen har i överensstämmelse med 1918 års lagtima riksdags beslut blivit av Kungl. Maj:t den 20 juni 1918 fastställd ny avlöningsstat, slutande å 216,400 kronor.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 62 beräknades av kostnaderna för domänstyrelsen förberedelsevis till tillfällig löne reglering för vissa ordinarie befattningshavare i domänstyrelsen 17,700 kronor och till förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare hos domänstyrelsen samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel 9,500 kronor. Sedermera har i Kungl. Maj:ts proposition nr 351 dessa belopp föreslagits till definitivt bestämmande.

Beträffande kostnaderna för domänstyrelsen i övrigt har departementschefen, efter att hava redogjort dels för vissa av domänstyrelsen framställda förslag beträffande de för närvarande i styrelsens stat upptagna anslagsposter, dels ock för ett av domänbokföringssakkunniga den 17 augusti 1918 framställt förslag rörande utvidgning av domänstyrelsens kameralbyrå samt däröver av domänstyrelsen avgivet utlåtande till det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 62 fogade statsrådsprotokollet, för egen del anfört följande:

»I domänstyrelsens ordinarie avlöningsstat har, då den föreslagna ökningen av kameralbyråns arbetskrafter ansetts böra tillsvidare ske å extra stat, icke från styrelsens sida ifrågasatts någon förändring. Emellertid böra de i staten upptagna kvinnliga biträdenas avlöningar ändras i enlighet med vad Kungl. Maj:t förut i dag på föredragning av chefen

för finansdepartementet beslutat föreslå riksdagen, medförande för varje dylikt biträde en höjning i begynnelseavlöningen med 400 kronor. För de å domänstyrelsens stat upptagna 16 biträdena blir sammanlagda ökningen 6,400 kronor. Därjämte bör med hänsyn till förut omförmälda uttalande om ökning i de extra kvinnliga biträdenas avlöningsförmåner statens post till arvode åt amanuenser och biträden m. m. ökas. Jag har inhämtat, att domänstyrelsen för år 1919 anställt med avlöning från denna post dels 10 dylika biträden med 1,200 kronors årsarvode och dels 11 sådana biträden med 1,080 kronors årsarvode. För höjning av dessa arvoden till 1,550 kronor — motsvarande den nu föreslagna avlöningen i lägsta biträdesgraden med 50 kronors avdrag, motsvarande eget pensionsbidrag — kräves, att denna post ökas med 8,670 kronor eller från 56,300 kronor till 64,970 kronor, som synas kunna avjämnas till 65,000 kronor. Genom dessa nu tillstyrkta förändringar samt genom den av 1918 års lagtima riksdag beslutade ökningen med 1,200 kronor i vaktmästarnas avlöning kommer statens slutsumma att höjas från 216,400 kronor med inalles 16,300 kronor till 232,700 kronor.

De av domänstyrelsen föreslagna ökningarna i posterna till ålderstillägg (med 1,000 kronor), till postbefordringsavgifter (med 40,000 kronor), till expenser (med 16,000 kronor) och till rese- och traktementsersättning (med 2,000 kronor) synas mig vara tillfyllest motiverade, och jag tillstyrker därför desamma.

Att domänstyrelsen, så snart sådant lämpligen låter sig göra, från domänbokföringssakkunniga övertager den genom de sakkunnigas räkenskapskontor hittills försöksvis bedrivna kassabokföringen med vad därmed sammanhänger, finner jag vara önskvärt. Då de sakkunniga nu själva funnit denna del av deras arbete vara så utredd och i praktiken prövad, att de icke ansett sig längre behöva sysselsätta sig därmed och ägna tid åt räkenskapskontorets skötsel, samt domänstyrelsen icke för sin del haft någon invändning mot förslaget att från och med år 1920 helt och hållet övertaga kassabokföringen, biträder jag gärna detta förslag.

Den av de sakkunniga för berörda ändamål föreslagna organisationen har av domänstyrelsen i huvudsak tillstyrkts. Även jag finner den välbetänkt samt ägnad att giva skäligen trygghet för reda och noggrannhet både i kassarörelsen, bokföringen och kontrollen, varjämte kravet å förbättrad statistik vederbörligen uppmärksammas. Endast i några detaljer har domänstyrelsen riktat erinringar mot de sakkunnigas förslag. Domänstyrelsen har sålunda ansett det icke kunna antagas, att kassören skulle få tillräcklig tid att tjänstgöra såsom byråns notarie och att det därför

bleve nödvändigt att anställa ytterligare en första gradens tjänsteman för notariegöromålen. Däremot borde kassören i den mån han medhunnne fortfarande som hittills deltaga i revisionsarbetet, och har styrelsen med styrka framhållit angelägenheten av att de för den sakliga revisionen nu anställda arbetskrafterna, vilka visat sig oundgängligen behövligen och nyligen ökats till det nuvarande antalet, icke måtte ånyo reduceras. I likhet med domänstyrelsen anser jag det sakliga revisionsarbetet synnerligen viktigt och vill framhålla, att härtill krävas betydande fackinsikter. Jag finner därför goda skäl föreligga för att revisionsarbete må liksom hittills åligga kassören, i den mån han medhinner sådant. Vid dylikt förhållande kan icke fullgörandet jämväl av notariegöromål krävas av honom. Domänstyrelsen har ansett dessa göromål vara av den omfattning, att en särskild tjänsteman härtill erfordras. Jag ansluter mig till denna uppfattning och anser denna anordning vara till fullo motiverad av kameralbyråns stora och i stark utveckling stadda verksamhetsområde samt den avsevärda mängden av därifrån utgående expeditioner. Däremot synes det mig icke ådagalagt, att denne notarie behöver till sin hjälp icke mindre än två kvinnliga biträden, utan torde det åtminstone i avvaktan på ytterligare erfarenhet vara tillräckligt, ifall allenast ett dylikt biträde av första graden anställes hos honom.

Den erforderliga tillökningen i kameralbyråns arbetskrafter bör tillsvidare uppföras å extra stat. Vid detta förhållande böra arvoden bestämmas så mycket lägre än jämförliga ordinarie befattningshavares avlöning, som motsvarar dessas pensionsavdrag. Däremot böra de kvinnliga biträdenas arvoden höjas utöver de av styrelsen föreslagna på grund av den allmänna höjningen i dylika biträdens avlöning.

Något särskilt belopp för arvodesförhöjning åt de tre nuvarande kvinnliga biträdena med 1,080 kronors arvode behöver icke här beräknas, enär dylik arvodesförhöjning beredes dem genom den höjning av ordinarie statens anslagspost till amanuenser och biträden m. m., som jag förut tillstyrkt.»

II. Kostnader för statens skogsdomäner:

Beträffande kostnaderna för statens skogsdomäner har departementschefen anfört huvudsakligen följande:

»Mot domänstyrelsens förslag om tillökning av antalet revir i landets norra delar med nio har jag ej något att erinra. Det synes mig nämligen uppenbart, vilket den nu lämnade utredningen ytterligare bestyrker, att i dessa trakter, där skogsskötseln ännu flerstädes

*Skogsstatens
ordinarie
personal.*

befinner sig på ett ganska primitivt stadium, en delning av reviren är nödvändig för att den mera intensiva skogsvård skall kunna åstadkommas, vilken är i så hög grad önskvärd.

Att även i landets södra delar en viss ökning av den förvaltande skogspersonalen är av behovet påkallad, finner jag ådagalagt. I avseende å sättet för denna öknings genomförande hava olika meningar framkommit, i det att de skogssakkunniga för södra Sverige förordat en delning av de nuvarande reviren efter arbetets art, d. v. s. i kronoparksrevir och s. k. ecklesiastikrevir, under det att domänstyrelsen förordat bibehållande av den nuvarande geografiska indelningen, åtminstone intill dess i en enligt styrelsens åsikt troligen ganska avlägsen framtid skogarna hunnit i så hög grad arronderas, att de särskilda slagen av skogar i huvudsak sammanförts till större komplexer. Vid övervägande av de på denna fråga inverkan omständigheter finner jag — utan att nu vilja intaga en principiell ståndpunkt i frågan — att tiden i varje fall icke ännu är inne för en så genomgripande förändring, som de skogssakkunniga ifrågasatt. Jag finner det därför både lämpligt och nödvändigt, att den för närvarande erforderliga tillökningen av antalet förvaltningsområden även i dessa delar av landet sker genom geografisk delning av de nuvarande reviren, varvid emellertid naturligtvis bör tillses, att tillökningen icke sker på sådant sätt, som kan lägga hinder i vägen för en blivande omreglering efter andra grunder. I detta syfte har domänstyrelsen nu framlagt sitt ändringsförslag om inrättande av två extra befattningar såsom biträdande jägmästare.

Beträffande det nu ifrågavarande förslaget om inrättande av fyra nya revir i landets sydligare delar har jag från domänstyrelsen inhämtat, att styrelsen, som förklarar sig för närvarande avstå från yrkande på reglering av Marks, Hunnebergs och Dalslands revir, tänkt sig, att de fyra nya reviren skulle inrättas på följande sätt:

1:o) Genom delning av nuvarande Karlstads, Arvika och Filipstads revir skulle bildas ett nytt revir, i huvudsak motsvarande Fryksdals revirdel, som nu förvaltas av en biträdande jägmästare.

2:o) Nuvarande Eksjö och Jönköpings revir skulle uppdelas på tre revir, av vilka det nya av överjägmästaren föreslagits bära benämnan Nässjö revir.

Överjägmästaren har alternativt föreslagit, att även nuvarande Västbo revir skulle ingå i regleringen och att således av ifrågavarande tre revir skulle bildas fyra, vilka skulle benämnas Eksjö, Nässjö, Jönköpings och Värnamo revir. Detta förslag har synts domänstyrelsen beaktansvärt.

3:o) Genom delning och reglering av nuvarande Tjusts och Aspelands revir skulle bildas ett nytt, förslagsvis benämnt Vimmerby revir.

4:o) Slutligen skulle genom uppdelning av nuvarande Kalmar och Blekinge

revir av södra distriktet ett revir nybildas. Som benämning härav har föreslagits Hornsö revir, under det i övrigt de nuvarande revirnamnen Kalmar och Blekinge skulle bibehållas. Båda dessa revir hava en, geografiskt sett, betydande omfattning.

Angående antalet och arealen av allmänna skogar av olika slag inom nu ifrågakvarande revir har meddelats följande sammanställning:

Revir	Kronoparker och domänskogar		Civila boställen		Ecklesiastika boställen		Häradsallmänningar		Städers och allmänna inrättningsars skogar		Summa allm. skogar	
	st	hektar	st.	hektar	st.	hektar	st.	hektar	st.	hektar	st.	hektar
Karlstads revir ...	20	5,563.07	2	123.03	38	6,176.26	—	—	4	362.66	64	12,225.02
Arvika »	21	9,078.77	—	—	23	4,924.85	—	—	—	—	44	14,003.62
Filipstads »	1) 7	6,749.22	—	—	9	8,633.—	—	—	1	14.70	17	15,396.92
Eksjö revir	87	10,637.54	3	155.20	62	5,239.61	1	1,241.11	16	1,520.78	169	18,794.24
Jönköpings »	63	15,915.88	1	44.88	68	7,203.93	—	—	8	546.76	140	23,711.45
Västbo »	18	11,118.12	1	120.50	50	7,237.63	—	—	5	317.69	74	18,793.94
Aspelands revir..	33	15,247.59	2	183.69	20	3,936.70	—	—	6	780.63	61	20,148.61
Tjusts » ...	24	16,608.20	1	65.16	25	3,988.90	—	—	3	1,141.11	53	21,803.37
Kalmar revir ..	29	18,274.85	3	383.25	44	3,805.96	1	263.50	1	49.95	78	22,777.61
Blekinge » ...	2) 18	13,273.50	2	47.50	29	1,545.94	—	—	13	1,916.17	62	16,783.11

1) Här ingå 4 st. gruvallmänningar med 1,684.14 hektar.

2) Här ingår 1 » flygsandsplantering » 35.10 » .

Då Fryksdals revirdel sedan flera år ägt bestånd såsom självständigt förvaltningsområde och dess förvandling till revir nu föreslås i samband med reglering av nuvarande Karlstads, Arvika och Filipstads revir, anser jag mig böra tillstyrka denna förändring.

Vad de tre övriga föreslagna reviren angår, finner jag mig med hänsyn till den svävande frågan om den lämpligaste anordningen av revirindelningen i dessa landsdelar icke kunna tillstyrka, att så många nya revir nu inrättas därstädes. För min del finner jag de starkaste skälen tala för delning i fyra revir av de nuvarande Eksjö, Jönköpings och Västbo revir. Arealen allmänna skogar i de härav bildade fyra nya reviren skulle bli icke oväsentligt större än om de bägge övriga till delning ifrågasatta paren revir klyvdes i tre, ehuru väl kronoparksarealen skulle bli mindre. Men härtill kommer, att nyssnämnda grupp av tre revir innefattar ett så stort antal skogar, att, om den delas i fyra revir,

på varje revir komma i medeltal 96 skogar, under det att en tredelning av de övriga båda paren revir skulle ge ett medeltal av allenast respektive 38 och 46 skogar per revir. Jag anser mig därför böra stanna vid att tillstyrka inrättandet av ytterligare allenast ett revir, bildat genom omreglering av Eksjö, Jönköpings och Västbo revir.

Jag vill framhålla, att enligt gällande avlöningsvillkor enligt kungörelsen den 17 juni 1908 (bihang nr 43) innehavare av ordinarie befattning vid skogsstaten är underkastad den jämkning i åligganden samt den reglering av tjänstgöringsområde, som i allmänhet kan varda stadgad, vare sig vid förändrad organisation av skogsstaten eller särskilda delar därav.

I avseende å de avlöningsklasser, till vilka de sålunda av mig tillstyrkta elva nya jägmästarna böra hänföras, biträder jag domänstyrelsens i den framlagda nya lönestaten innefattade förslag. De av mig uteslutna två jägmästarebefattningarna skulle tillhört lägsta avlöningsklassen.

Mot domänstyrelsens förslag, att tjänstgöringspenningarna för jägmästarna i västra och östra Korpilombolo revir skola höjas från 2,600 till 2,800 kronor och dessa bägge jägmästare alltså flyttas till närmast högre avlöningsklass i lönestaten, har jag ej något att invända.

Vad därefter vidkommer det föreslagna inrättandet av två nya överjägmästardistrikt finner jag en sådan utveckling av denna organisationsform icke vara utan vissa betänkligheter. Såsom förut erinrats, har fråga uppkommit angående inrättandet av distriktsstyrelser, i samband varmed överjägmästarinstitutionen i sin nuvarande form skulle försvinna och överjägmästarna inflyttas såsom ledamöter i dessa styrelser. Enligt förslagen skulle distriktsstyrelserna bestå av en chef och två överjägmästare såsom ledamöter. Antalet dylika styrelser har föreslagits av norrländska skogsvårdskommittén till två och av de skogssakkunniga för södra Sverige till tre, av vilka sistnämnda styrelser distrikt emellertid ett skulle sträcka sig även över Kopparbergs och Gävleborgs län. Inalles skulle sålunda antalet bliva fem. Då två nya överjägmästardistrikt inrättades vid 1915 års riksdag — alltså innan de skogssakkunniga för södra Sverige avgivit sitt betänkande —, framhölls av dåvarande departementschefen, att det av norrländska skogsvårdskommittén föreslagna antalet av blott två distriktsstyrelser för hela Norrland och Dalarna med tillhoppa allenast sex ledamöter syntes vara för litet och säkerligen skulle behöva ökas. Av denna omständighet fann han framgå, att en tillökning med de då föreslagna två nya överjägmästarna icke skulle utgöra något hinder för ett framtida inrättande av distriktsstyrelser. Om än detta åskådningssätt

var tillämpligt på det då framlagda förslaget, är det icke lika givet, att icke nu en tillökning med så mycket som ytterligare två överjägmästare skulle kunna vålla olägenheter vid en blivande reformering av den högre lokala förvaltningen av domänväsendet. Jag vill emellertid icke bestrida, att ett behov föreligger att nu i någon mån förstärka denna del av lokalförvaltningen. Särskilt synes det mig önskvärt att bereda lättnad för överjägmästarna i Bergslagsdistriktet och Gävle-Dala distrikt. Sedan Fryksdals revirdel blivit särskilt revir, kommer eljest det förra distriktet att omfatta 14 revir. Det senare distriktet innefattar 13 revir. Genom inrättandet av allenast ett nytt distrikt synas enligt verkställda undersökningar icke några olägenheter böra uppstå för en blivande omorganisation. Jag tillstyrker därför en sådan åtgärd, vilken medför uppförandet å staten för skogsstatens ordinarie personal av ytterligare en överjägmästare, en överjägmästarassistent och en skogstaxator. Jag kan däremot icke biträda förslaget om inrättande av ännu ett distrikt, vilket avsetts skola förläggas till Norrbottens län. I den mån så låter sig göra synes emellertid utjämning i arbetet böra beredas genom överflyttning av revir och skogsvårdsområden de olika distrikten emellan.

De förändringar, jag sålunda tillstyrkt, medföra, att i staten böra uppföras *dels* en överjägmästare med 4,700 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, *dels* 11 nya jägmästare, en var med 3,000 kronor lön samt med tjänstgöringspenningar, uppgående för en till 3,200 kronor, för två till 3,000 kronor, för fyra till 2,800 kronor, för en till 2,600 kronor, för en till 2,400 kronor och för två till 2,200 kronor, *dels* en överjägmästarassistent med 2,600 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar, *dels* ock en skogstaxator med likaledes 2,600 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar. Härvid är hänsyn tagen även till nyssberörda uppflyttning av två jägmästare i högre avlöningsklass. Sammanlagda ökningen blir 78,900 kronor, varigenom slutsumman av avlöningsstaten för skogsstatens ordinarie personal höjes från 2,290,000 kronor till 2,368,900 kronor.

Den i driftkostnadsberäkningen för innevarande år till 685,000 kronor upptagna posten till skogsstatens extra personal har uppkommit genom avrundning av ett i fjolårets proposition nr 399 närmare specificerat belopp av 683,550 kronor. I detta belopp ingick arvode med 4,200 kronor till den biträdande jägmästaren i Fryksdals revirdel. Då denna revirdel nu föreslås skola förändras till revir, indrages nämnda befattning som biträdande jägmästare men i stället föreslås skola till-

*Skogsstatens
extra
personal.*

komma två nya dylika befattningar i respektive Sala och Södertälje revirdelar, en var med samma avlöning. Jag biträder sistnämnda förslag. Det för extra personal avsedda totalbeloppet behöver alltså ökas med 4,200 kronor till 687,750 kronor, som torde bära avjämnas till 688,000 kronor.

*Ålderstillägg
åt skogs-
statens
personal.*

De för ålderstillägg avsedda medlen hava av domänstyrelsen ansetts bära höjas till 190,000 kronor. Häremot har jag ej något att erinra.

*Pensionering
av skogs-
statens
personal.*

I de till pensionering av skogsstatens personal avsedda medel har icke ifrågasatts någon förändring.

*Reseersätt-
ningar.*

Till reseersättningar har domänstyrelsen ansett ett belopp av 1,440,000 kronor erforderligt och uppgivit, att denna summa beräknats efter de belopp, som för motsvarande ändamål utbetalats under tiden efter den 1 september 1917, då tillämpningen av bestämmelserna uti kungörelsen den 28 augusti 1917 angående resekostnads- och traktementsersättning åt befattningshavare vid skogsstaten och statens skogskolor tog sin början, samt med hänsyn tagen såväl till de förändringar, som sedan dess inträffat uti befattningshavares rätt till dagtraktamenten vid resor och förrättningar och uti järnvägs- och skjutstaxor, som till den ökning i resekostnader, som komme att bliva en följd av tjänstemännens större antal. Ehuru jag nu icke tillstyrkt fullt så stor ökning i personalen, som domänstyrelsen ifrågasatt, anser jag dock någon ned-sättning icke därigenom påkallad i det för reseersättningar av domänstyrelsen beräknade beloppet.

*Ersättning för
expeditions-
lokal.*

Anslagsposten till ersättning för expeditiionslokal, för innevarande år upptagen till 38,100 kronor, föreslås nu höjd till 48,500 kronor, vilket belopp beräknats efter vad som i nämnda hänseende utginge för år 1918 med tillägg av vad som skulle belöpa på de föreslagna nya tjänstemännen. Då jag icke tillstyrkt domänstyrelsens förslag beträffande två jägmästare, en överjägmästare och en skogstaxator, synes beloppet kunna sänkas med 1,250 kronor till 47,250 kronor.

*Förnyelsefond
för återväxt-
kostnader.*

Beträffande förnyelsefond för återväxtkostnader har domänstyrelsen i skrivelsen den 19 september 1918 erinrat, att från och med år 1917 hade till en dylik fond anvisats 5 procent av bruttoinkomsten från statens skogsdomäner för det år förslaget avsåge. För år 1920 beräknade styrelsen denna bruttoinkomst till 55,000,000 kronor. Det vore emellertid av

största vikt, att denna fond måtte erhålla större tillväxt för att, sedan den nu pågående kristiden i någon mån vore överstånden, kunna i möjligaste grad räcka att betäcka kostnaderna för de ökade återväxt- och dikningsarbeten, som då måste företagas, sedan de under denna tid måst hållas tillbaka. Styrelsen föresloge därför, att den procent å bruttoinkomsten, med vilken avsättning till denna fond borde ske, måtte höjas till 6. På den grund hade nu styrelsen för avsättning till denna fond upptagit 3,300,000 kronor.

I likhet med domänstyrelsen anser jag det vara ändamålsenligt, att avsättningen till denna fond höjes från 5 till 6 procent å bruttoinkomsten av skogsdomänerna. Under framhållande att chefen för finansdepartementet förut i dag ansett sig kunna beräkna sagda inkomst för år 1920 till 55 miljoner kronor, biträder jag alltså förslaget, att till fonden nu må beräknas en avsättning av 3,300,000 kronor.

De till egentliga förvaltningskostnader avsedda medlen hava under de senaste åren i mycket hög grad stegrats. De hava upptagits i driftkostnadsberäkningen för år 1917 till 7,665,950 kronor, för år 1918 till 11,708,600 kronor och för år 1919 till 14,327,200 kronor. I förenämnda skrivelse den 19 september 1918 har domänstyrelsen beräknat dem för år 1920 till 17,300,000 kronor.

Egentliga förvaltningskostnader.

Sedan generalförslag angående driftkostnader under år 1919 för statens domäner numera blivit fastställt, har jag med ledning av detta förslag ävensom generalförslaget för år 1918 låtit för jämförelse uppgöra följande tabell, upptagande de förvaltningskostnader för skogsdomänerna under berörda två år, som utgöras av jägmästarnas och skogsingenjörernas förvaltningsmedel med undantag dels för kostnaderna för extra skogsbevakning, som ingå här ovan i kostnaden för extra personal, samt dels resekostnads- och traktamentsersättning till skogsstatens personal, vilken här förut särskilt upptagits.

	1918	1919	Ökning
Avverkning och virkestransport	10,652,662	12,468,755	1,816,093
Skogsodling och beståndsvård	621,610	913,723	292,113
Vägar	538,150	979,717	441,567
Hägnad m. m.	63,298	107,155	43,857
Dikning	282,471	690,464	407,993
Byggnader	939,228	1,194,163	254,935
Inventarier	53,800	73,727	19,327
Skatter	909,918	1,245,098	335,180
Diverse utgifter	389,810	603,263	213,453
Summa kronor	14,450,947	18,276,065	3,825,118

Samtliga poster i denna tabell utvisa ökning. Största ökningen faller på den stora posten till avverkning och virkestransport, men är dock icke på långt när så stor som ökningen i samma post från år 1917 till år 1918, då den beräknades till nära 4 1/2 miljoner kronor. Det bör beaktas, att posterna till skogsodling m. m. samt vägar och dikning nu äro, relativt taget, högst väsentligt höjda, vilket bör vara ägnat att väcka tillfredsställelse, enär dessa kostnader avse arbeten för att öka skogens produktion och underlätta avsättningen av dess alster.

Då det icke lär finnas stor anledning antaga, att kostnaderna för avverkning och virkestransport skola bliva väsentligt lägre år 1920 än vartill dessa kostnader sålunda beräknats för år 1919 samt i övriga kostnader näppeligen någon avsevärd minskning är att för nästa år förvänta, helst som det är angeläget, att sådana arbeten, vilka måst eftersättas under kristidens svåraste period, bliva så snart lämpligen kan ske utförda, anser jag nu ifrågavarande direkta förvaltningsutgifter för år 1920 icke böra beräknas lägre än till 18,200,000 kronor.

I de egentliga förvaltningskostnaderna ingå emellertid jämväl en del andra utgifter, så att nämnda kostnader synas kunna med ledning av generalförslaget för år 1919 och för slutsummans avjämning beräknas för år 1920 sålunda:

Direkta förvaltningsutgifter	kronor 18,200,000
Överjägmästares expenser	» 50,000
Skogsindelning, vissa byggnadsarbeten, oförutsedda utgifter m. m.	» 936,500

Summa kronor 19,186,500.

Enär emellertid till arbeten för skogsodling och beståndsvård samt dikning medel kunna påräknas från förnyelsefonden för återväxtkostnader, bör nyssnämnda totalsumma av förvaltningsutgifterna kunna minskas med i runt tal 1,600,000 kronor till 17,586,500 kronor.»

Angående upptagandet bland driftkostnaderna för statens skogsdomäner från och med år 1920 av jämväl flottledskostnaderna har departementschefen anfört följande:

*Flottleds-
kostnader*

»Någon skiljaktighet mellan de hörda myndigheterna föreligger icke därom, att kronans kostnader för nybyggnad och underhåll av flottleder framdeles böra bestridas av domänfondens medel. Hittills har flottledsaffären på sätt och vis bedrivits såsom en fristående kommunikationsanstalt, men har dock icke i alla hänseenden konsekvent behandlats såsom sådan. Utredningen visar, att i flera olika avseenden flottledsaffären icke tillgodoförts alla de inkomster, som rätteligen bort tillkomma densamma, ifall den betraktas särskilt för sig. Så har exempelvis i kronans enskilda flottleder någon flottningskostnad icke påförts från kronomark nedflottat virke. Härigenom har lätt en felaktig uppfattning av såväl flottledernas som gjorda virkesförsäljningars räntabilitet kunnat vinna insteg. Det är sålunda ganska visst, att många avverkningar, särskilt av mindervärdigt virke, i mera avlägsna trakter i övre Norrland skulle visa sig ganska ofördelaktiga ur ekonomisk synpunkt, ifall det erhållna virket påförts vederbörliga, av flottningen föranledda kostnader. Sedan jag förut i dag vid föredragningen av frågorna om utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel för år 1920 i anslutning till statskontoret och domänbokföringssakkunniga förordat flottledsaffärens sammanförande med domänfonden, har jag av nyss antydda skäl tillika anledning att här framhålla vikten av att kronans flottledsarbeten och flottningskostnader bokföras för sig. Endast därigenom erhålles tillräcklig överblick dels över skogsdriftens resultat och dels över respektive flottleders ekonomi.

Det av domänbokföringssakkunniga i förenämnda avseende framlagda förslaget, på vilket jag icke nu torde behöva närmare ingå, synes mig vara väl utformat och förtjänt att vinna tillämpning såsom medförande reda och överskådlighet samt ägnat att underlätta kontrollen. Jag vill särskilt framhålla, att de sakkunniga förordat, att avgift städse skall utkrävas eller åtminstone gottskrivas flottledsaffären för flottat virke även från kronans skogar. Huruvida de sakkunnigas förslag i praktiken må visa sig tarva modifikationer, torde bli en senare fråga.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 10 saml. 50 häft. (Nr 82.)

Jag torde framdeles få ånyo anmäla detta ärende för utfärdande av erforderliga föreskrifter i ämnet.

Den anordning, varigenom kronans flottledsaffärer sålunda komme att införas under domänfonden, synes mig icke behöva föregripa en sådan utveckling av det allmännas skogspolitik, som kan anses förutsatt i det nyligen utarbetade förslaget till ny flottningsslågstiftning, nämligen att kronan genom utsträckt initiativ och förslag till flottledsbyggande och på annat sätt skulle i större utsträckning än hittills söka främja det allmänna flottningsintresset.

I likhet med myndigheterna anser jag, att vid övergången från det nuvarande systemet domänfonden bör tillföras såsom tillkommen tillgång det belopp, som efter närmare noggrann utredning finnes utgöra flottledsanslagets säkra utestående fordringar för avgifter och upplupen ränta. Domänstyrelsen har i sitt utlåtande den 19 september 1914 framlagt en beräkning i detta hänseende, vilken emellertid ej sträcker sig längre fram än till den 1 januari 1913 och som för övrigt torde behöva i vissa hänseenden jämkas enligt de av de sakkunniga angivna principerna. Denna utredning bör nu fullföljas, och torde domänstyrelsen böra omedelbart anbefallas att gå i författning därom, varvid tidpunkten för förändringen bör antagas till utgången av innevarande år, vilket är desto lämpligare som, enligt vad jag förut tillstyrkt, domänstyrelsen då bör övertaga hela kassabokföringen. Frågan om avskrivning av de fordringar, som tilläventyrs må finnas icke kunna eller böra indrivnas eller eljest utdebiteras, torde framdeles böra företagas till prövning, sedan fordringarnas belopp blivit utredda.

I likhet med de sakkunniga anser jag det lämpligt, att eventuell reservation å det nuvarande anslaget vid 1919 års utgång icke överföres till domänfonden utan förbrukas direkt till flottledsarbeten år 1920, varefter detta anslagskonto försvinner ur riksstaten.

Domänstyrelsen har nu beräknat utgifterna för flottledsregleringar under år 1920 till 500,000 kronor och de påräkneliga inkomsterna till 100,000 kronor, vadan ett belopp av 400,000 kronor borde tillföras dessa medel. Någon behållning från år 1919 har härvid icke antagits skola komma att förefinnas. För närvarande och innan de av den föreslagna förändringen påkallade anordningarna kunnat vidtagas, torde det vara enklast, att nyssberörda skillnadsbelopp av 400,000 kronor upptages såsom en domänfondens särskilda driftkostnad under titel: flottledskostnader.

Vad slutligen angår frågan om uppbörd och redovisning av flottningsavgifter samt kontrollen därå torde det vara tillräckligt att hän-

visa till vad domänbokföringssakkunniga härom anført, vilket synes mig giva vid handen, att tillfredsställande anordningar i dessa avseenden utan svårighet kunna träffas. Jag torde senare få underställa Kungl. Maj:t frågan om utfärdande av föreskrifter i detta ämne.»

Slutligen har departementschefen anført följande:

För skogsstatens befattning med privata skogar under utsyningslagen och dimensionslagen skall gottgörelse tillföras domänfonden genom anslag å riksstaten. Kungl. Maj:t har förut denna dag på min hemställen beslutat föreslå riksdagen att höja de för dessa ändamål å ordinarie stat uppförda anslagen till 500,000 kronor för utsyningslagens handhavande och till 347,000 kronor för dimensionslagens handhavande. Dessa belopp, tillhopa 847,000 kronor, böra alltså nu avdragas vid beräkningen av driftkostnaderna för statens skogsdomäner för år 1920.

Avdrag

III. Kostnader för statens jordbruksdomäner.

Härom har departementschefen anført:

»I avseende å kostnaderna för statens jordbruksdomäner har domänstyrelsen icke ifrågasatt annan förändring än en av ökningen i resekostnader betingad höjning med 20,000 kronor i anslagsposten »reskostnader vid domänförvaltningen». Jag biträder vad sålunda föreslagits.»

IV. Krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1920.

Härom anför departementschefen följande:

»För krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1920 till den personal, som avlönas från statens domäners fond, bör nu visst belopp förslagsvis uppföras i beräkningen över 1920 års driftkostnader. Efter samråd med chefen för finansdepartementet har jag funnit ett belopp av 2,700,000 kronor böra härtill avses. Bemälda departementschef har förut i dag vid beräkningen av statsverkets inkomster av domänerna för år 1920 förutsatt en utgift för ifrågavarande ändamål å detta belopp.»

Vad angår kostnaderna för domänstyrelsen får utskottet anföra följande:

Ökningen i avlöningsstaten för domänstyrelsen utgörande 16,300 kronor föranleder ingen utskottets erinran. Den är beroende dels på lönereglery för de kvinnliga biträdena därstädes i överensstämmelse

Utskottet.

*Kostnader för
domän-
styrelsen.*

med de redan av riksdagen för reglering från och med år 1920 av avlöningarna vid de hos vissa ämbetsverk och myndigheter befintliga kvinnliga biträdesbefattningarna fastställda grunder, dels ock på den av 1918 års lagtima riksdag beslutade ökningen med 1,200 kronor i vaktmästarnas avlöning.

De föreslagna ökningarna i posterna till ålderstillägg (med 1,000 kronor), till postbefordringsavgifter (med 40,000 kronor), till expenser (med 16,000 kronor) och till rese- och traktamentsersättning (med 2,000 kronor) synas utskottet jämväl vara av förhållandena påkallade.

För att domänstyrelsen må kunna från och med ingången av år 1920 övertaga den genom de domänbokföringssakkunnigas räkenskapskontor hittills försöksvis bedrivna domänförvaltningens centrala kassabokföring har slutligen föreslagits en utvidgning av domänstyrelsens kameralbyrå. Den av departementschefen tillstyrkta tillökningen i kameralbyråns arbetskrafter, som ansetts böra tills vidare uppföras å extra stat, utgöres av:

2 andra gradens tjänstemän (domänkamreraren och domänstatistikern) å 5,600 kronor	kronor 11,200
7 kvinnliga biträden av andra graden å 1,950 kronor ...	» 13,650
6 » » » första » » 1,550 » ...	» 9,300
	<hr/>
	Summa kronor 34,150.

Att domänbokföringens centrala kassabokföring sålunda överflyttas å domänstyrelsen anser även utskottet lämpligt. Mot den föreslagna organisationen har utskottet intet att erinra.

De för tillfällig lönerreglering för vissa ordinarie befattningshavare i domänstyrelsen och till förstärkning av de till avlöande av vissa extra befattningshavare hos nämnda styrelse m. m. föreslagna beloppen å respektive 17,700 och 9,500 kronor föranleder ingen invändning från utskottets sida.

*Kostnader för
statens skogs-
domäner.*

*Skogsstatens
ordinarie
personal.*

Den förändrade reglering av vissa revir och överjägmästardistrikt — ledande till nybildande av 11 revir, 9 i landets norra delar och 2 i landets södra delar samt ett överjägmästardistrikt — som av departementschefen tillstyrkts, medför, att i staten för skogsstatens ordinarie personal böra uppföras dels en överjägmästare med 4,700 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, dels 11 nya jägmästare, en var med 3,000 kronor lön samt med tjänstgöringspenningar, uppgående för en till 3,200 kronor, för två till 3,000 kronor, för fyra

till 2,800 kronor, för en till 2,600 kronor, för en till 2,400 kronor och för två till 2,200 kronor, dels ock såsom konsekvens av inrättande av den nya överjägmästarbefattningen en överjägmästarassistent med 2,600 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar samt en skogstaxator med likaledes 2,600 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar. Härvid är hänsyn tagen även till föreslagen uppflyttning av två jägmästare i högre avlöningsklass. Sammanlagda ökningen blir 78,900 kronor, varigenom slutsumman av avlöningsstaten för skogsstatens ordinarie personal höjes från 2,290,000 kronor till 2,368,900 kronor.

På de av departementschefen anförda skäl ansluter sig utskottet till vad sålunda föreslagits.

Utskottet har ej heller någon erinran att göra mot de föreslagna ökningarna av anslagsposterna till skogsstatens extra personal (med 3,000 kronor) till ålderstillägg åt skogsstatens personal (med 4,000 kronor), till reseersättningar (med 140,000 kronor), till ersättning för expeditionlokal (med 9,150 kronor), utan biträder utskottet i alla delar vad departementschefen till stöd härför anført.

*Skogsstatens
extra per-
sonal m. m.*

Beträffande förnyelsefonden för återväxtkostnader, rörande vars nuvarande ställning uppgift saknas i den i ärendet förebragta utredningen, har utskottet från vederbörligt håll inhämtat, att fondens belopp enligt det för år 1919 fastställda generalförslaget för samma år uppgår till 1,115,413 kronor.

*Förnyelsefon-
den för åter-
växtkostnader.*

Då frågan om förnyelsefonden första gången år 1916 förevar, bestämdes, att för ändamålet skulle avsättas ett efter fem procent av domänfondens bruttoinkomst av skogsmedel för året, beräknat belopp. Som ovan nämnts har nu med hänsyn till angelägenheten att kunna från förnyelsefonden i möjligaste mån betäcka kostnaderna för de ökade återväxt- och dikningsarbeten, som under kristiden måst hållas tillbaka, föreslagits, att avsättningen till förnyelsefonden skulle ökas till sex procent av bruttoinkomsten av skogsmedlen. Mot detta förslag har utskottet intet att erinra. Samtidigt vill emellertid utskottet, som tagit del av tillgängliga statistiska uppgifter över under senare åren utförda arbeten till skogarnas förnyring och återväxt, uttala sin förväntan, att dessa arbeten, vilka, såsom departementschefen jämväl antytt, särskilt under kristiden icke torde hava blivit utförda i önskvärd omfattning, härefter upptagas i så vitt möjligt den utsträckning, som betingas av en rationell skogsskötsel. Vidare anser sig utskottet böra med hänsyn till vikten att vid avgörandet av frågan, vilket belopp, som årligen bör tillföras för-

nysefonden, äga kännedom om fondens ställning, framhålla önskvärheten av att en redogörelse härom varje år lämnas i samband med förslaget rörande driftkostnaderna för domänfonden.

*Egentliga
förvaltnings-
kostnader.*

För år 1920 har departementschefen beräknat de egentliga förvaltningskostnaderna sålunda:

Direkta förvaltningsutgifter	kronor 18,200,000
Överjägmästares expenser	» 50,000
Skogsindelning, vissa byggnadsarbeten, oförutsedda utgifter m. m.	» 936,500
	<hr/> Summa kronor 19,186,500.

Enär emellertid till de i de egentliga förvaltningskostnaderna ingående kostnaderna för arbeten för skogsodling och beståndsvård samt dikning medel ansetts kunna påräknas från förnyelsefonden för återväxtkostnader, har nyssnämnda totalsumma av förvaltningsutgifterna minskats med i runt tal 1,600,000 kronor till 17,586,500 kronor.

Ökningen av ifrågavarande anslagspost utgör 3,259,300 kronor. Utskottet biträder förslaget härom.

I den i statsrådsprotokollet i nu ifrågavarande avseende förebragta utredningen har departementschefen bland annat för jämförelse intagit en tabell över de i driftkostnadsberäkningarna för åren 1918 och 1919 upptagna förvaltningskostnader för skogsdomänerna för samma.

Vid det förhållandet att de i berörda tabell upptagna summorna endast angiva beloppet av de beräknade och anvisade anslagen och då det enligt utskottets uppfattning skulle för anslagsfrågans rätta bedömning vara av avsevärt intresse att jämväl äga tillgång till de senast tillgängliga uppgifter å de belopp av de anvisade anslagen, som i verkligheten kommit till användning, vill utskottet uttala önskvärheten av att även sådana uppgifter komma att inflyta i blivande förslag angående driftkostnaderna för domänfonden.

*Förslag om
statens över-
tagande av
förädlingen
av avkastnin-
gen från sta-
tens skogar.*

Utskottet vill här till behandling upptaga de av herrar Welander och Johansson i ämnet väckta motionerna.

Dessa gå båda ut på åtgärder i syfte, att staten själv må kunna verkställa förädling av avkastningen från staten tillhöriga skogar. Herr Johansson hemställer, efter att huvudsakligen hava redogjort för denna frågas förhistoria, för sin del, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, i vilken omfattning staten må kunna genom industriell verksamhet förädla avkastningen från statsskogarna,

samt att Kungl. Maj:t i samband därmed måtte låta verkställa kostnadsberäkning för byggande av ett modernt sågverk, kombinerat med trämassfabrik och pappersbruk, samt skyndsammast för riksdagen framlägga förslag i ärendet. Herr Welander åter påyrkar en utredning av frågan om statlig trävaruindustri i Norrland, ävensom anvisande av särskilt anslag till bestridande av kostnaderna härför. Såsom motiv för motionen har föreb bragts en längre, av vissa beräkningar åtföljd utredning i syfte att påvisa, att statsskogarnas avkastning i Norrland icke uppginge till sådana belopp, vilka vore att påräkna, därest staten själv övertog förädlingen av sitt virke. I detta avseende framhåller motionären, bland annat, hurusom betydande mängder virke måste på grund av ringa spekulation årligen överhållas eller säljas till lägre belopp än åsatta värden.

Till belysande av ifrågasatt frågas ämne tidigare behandling torde här först böra anföras följande.

Redan den 16 juni 1908 ifrågasatte domänstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t, huruvida icke staten borde inom Norrbottens län anlägga ett eget sågverk för att därå försåga de virkespartier, för vilka skäliga priser vid auktionsförsäljning icke erhöles, samt en större pappersmassfabrik för tillgodogörande av mindre virkesdimensioner, som borde uttagas ur skogarna, ävensom avfall efter timmeravverkningarna.

I motiveringen till denna framställning anförde styrelsen bland annat, att, ehuru det i regel vore riktigt, att staten ej själv bedreve industriell verksamhet för förädling av trävaror, sådana undantagsförhållanden likväl kunde givas, som gjorde en dylik verksamhet för statens räkning nödig.

Dylika förhållanden förefunnes enligt styrelsens mening då i Norrbottens län.

Sedan Kungl. Maj:t remitterat domänstyrelsens berörda framställning till norrländska skogsvårdskommittén, har denna i däröver avgivet utlåtande framhållit, att kommittén i likhet med domänstyrelsen ansåge, att det i regel måste anses riktigt, att staten icke själv bedreve industriell verksamhet. Att fall icke desto mindre kunde förekomma, då ett motsatt förhållande inträdde, vore emellertid oomtvistligt.

Kommittén ansåge tillräckliga skäl icke föreligga, att, på sätt domänstyrelsen ifrågasatt, för statens räkning i Norrbottens län anlägga fabriker för sågning av trävaror och tillverkning av trämassa.

Mot denna av kommitténs flertal omfattade mening anförde en av dess ledamöter, överjägmästaren P. O. Welander, en reservation, och framhöll bland annat såväl de finansiella fördelar, som domänstyrelsens förslag enligt hans mening innebure, som ock de möjligheter

till utveckling för skogsvård å statsskogarna, som samma förslag kunde medföra.

Senare hava de skogssakkunniga för södra Sverige upptagit frågan, huruvida staten själv borde driva industriell verksamhet och särskilt sågverksrörelse.

Det gäves enligt de sakkunnigas mening vissa fall, då kronan obestriddligen borde bedriva sågverksrörelse, nämligen först och främst då det visade sig ogörligt att utan försågning till skäligen priser avsätta kronans virke. Ofta kunde de transportabla sågverken för sådant ändamål göra stor nytta. Vidare de fall, då kronan genom köp förvärvat sågar tillhoppa med skogsegendomar. Här gällde det att genom driftens fortsättande söka förränta de kapital, som anläggningarna representerade, varjämte hänsyn även måste tagas till den personal, som sedan gammalt haft sitt uppehälle av sågverksrörelsen.

I fråga om att bygga helt nya sågverksanläggningar vore det vanskligt att uttala några bestämda önskemål, ty härvid kunde lokala förhållanden i vissa fall vara avgörande. Som regel borde ej små fasta såganläggningar ifrågakomma, ty vid dessa bleve anläggnings- och amorteringskostnaderna högre än vid större sågverk. Fasta sågar borde helst förekomma å större kronoparker, där den årliga timmerfångsten vore tillräcklig att mata en ordinär anläggning, eller ock borde sågverket förläggas å någon plats, dit virke kunde med fördel forslas från flera närliggande skogar. Däremot borde kronan ej driva sågverksrörelse i sådana fall, då driften delvis måste uppehållas med köptimmer.

Genom en därpå inriktad bokföring borde kontrolleras, huruvida rörelsen vid kronans sågverk lönade sig.

Ledandet av sågverksrörelsen krävde vissa kvalifikationer, som skogsstatens tjänstemän ej alltid ägde. Hit hörde särskilda kunskaper och praktisk erfarenhet i sågverks- och trävarubranschen. Sågverkschefen skulle äga förmåga att ej endast leda den rent tekniska sidan av rörelsen, så att störningar eller fördyringar i verkets drift ej uppstode, utan han måste jämväl kunna behärska den affärstekniska delen av förvaltningen, vilken ej obetydligt avveke från den affärsrörelse, som i vanliga fall bedreves å reviren. Ville staten driva sågverksrörelse, syntes det därför vara nödvändigt, att vid tillsättandet av jägmästare-tjänster i de revir, där såg funnes, anciennitetsprincipen lämnades åsido, och platsen besattes med den person, som ägde största förutsättningarna för att på ett rätt sätt kunna leda sågverksdriften. För att som chefer för sågverksdriften kunna erhålla och i konkurrensen med de enskilda bibehålla verkligt dugande personer, torde det bliva nödigt, att

staten beviljade dessa några extra löneförmåner utöver vad, som tillkomme övriga revirförvaltare.

De sakkunniga hava slutligen angivit de förutsättningar, under vilka försågning av virket å de allmänna skogarna för höjande av dettas nettoavkastning enligt de sakkunnigas mening huvudsakligen borde äga rum.

För domänstyrelsens över nämnda kommittés och sakkunnigas förslag avgivna yttrande lämnas redogörelse i samma styrelsens utlåtande i anledning av de nu i ämnet väckta motionerna.

År 1917 var i anledning av då inom riksdagen väckta motioner ifrågavarande spörsmål föremål för riksdagens behandling. Jordbruksutskottet, till vilket motionerna hänvisades för förberedande behandling, framhöll i sitt över motionerna avgivna utlåtande nr 29 de skäl, som i den allmänna diskussionen och i utredande framställningar framförts såväl för som emot statens övertagande av förädlingen av avkastningen från statsskogarna. Under uttalande att utskottet icke ville ingå på ett bedömande av de skäl, som anförts för den ena eller andra av ovanberörda åskådningar eller nämnda skäls vägande emot varandra framhöll utskottet, att ifrågavarande spörsmål inom en snar framtid torde komma att bliva föremål för prövning vid granskning av de förslag, vilka för såväl Norrlands som det övriga landets vidkommande av särskilda sakkunniga framlagts rörande förvaltningen och skötseln av statens och andra allmänna skogar, och ansåg utskottet vid sådant förhållande skäl icke förefinnas för riksdagen att för det dåvarande göra något uttalande i ämnet. I enlighet med utskottets hemställan föranledde motionerna ej till någon riksdagens åtgärd.

Över de nu i ämnet väckta motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttrande från domänstyrelsen, vilket finnes såsom bilaga fogat vid detta utlåtande.

I detta yttrande har domänstyrelsen visserligen icke kunnat i allt instamma i eller vitsorda vad i herr Welanders motion framhållits såsom motiv till hans framställning. Det oaktat och ehuru styrelsen fortfarande måste hysa efter sin mening välgrundade betänkligheter emot en i större omfattning driven statlig förädlingsverksamhet för tillgodogörande av statsskogarnas i Norrland avkastning, har styrelsen särskilt med hänsyn till vissa i utlåtandet vidrörda i Norrbottens län numera inträdda förhållanden, vilka måhända kunde verka hämmande å virkesförsäljningarna från detta läns statsskogar, ej haft något att erinra emot att styrelsen erhöle uppdrag att med biträde av härför tillkallade sakkunniga verkställa nödig utredning i frågan, såväl beträffande den ort, till vilken

verksamheten i första hand lämpligen borde förläggas, rörelsens omfattning samt plan för dess drift och administration som ock kostnader för anläggning m. m.

Så länge som en inom träförädlingsindustrien förefintlig konkurrens lämnade betryggande garantier för att genom försäljning i oförädlad form av virket från statens skogar sådana priser erhöles, att rörelsen genom ett dylikt förfaringssätt lämnade ett i ekonomiskt avseende oklanderligt resultat, saknade enligt utskottets uppfattning statsmakterna givetvis anledning att frångå nämnda för närvarande i stort sett bibehållna system å ifrågavarande område. Å andra sidan finner utskottet det helt förklarligt, att i den mån förhållanden i ovanberörda avseende förändras, krav på en därefter anpassad omläggning av statens nuvarande förvaltningssystem kommit till uttryck.

Av vad såväl domänstyrelsen i dess ovan sist berörda utlåtande anfört som av vad som framhållits i den av herr Welander väckta motionen, vars sifferuppgifter utskottet visserligen saknat möjlighet att kontrollera, synes utskottet framgå, att framför allt i övre Norrland inom träförädlingsindustrien och å trävarumarknaden förhållandena numera utvecklats sig, särskilt genom sammanslutningar träförädlingsbolagen emellan, varigenom konkurrensen å ifrågavarande område blivit allt mindre. Detta har i sin ordning i icke ringa mån inverkat ofördelaktigt på de pris. kronan vid sina försäljningar av oförädlad virke kunnat betinga sig.

Nu angivna omständigheter giva enligt utskottets uppfattning stöd för den meningen, att statens övertagande i viss utsträckning av förädlingsverksamheten beträffande avkastningen å dess egna skogar kan såsom motionärerna ifrågasatt anses önskvärdt och av behovet påkallat. Erfarenheten från de delar av landet, där statens skogsförvaltning genom anläggning av mindre sågar beretts möjlighet att själv i någon omfattning förädla virket, torde ock enligt vad utskottet tror sig veta givit vid handen, att goda resultat flerstädes ernåtts i jämförelse med, då staten sålt virket i oförädlad form. Nettoavkastningen har sålunda i avsevärd grad stegrats, detta därjämte delvis beroende på att virke av smärre dimensioner, som förut icke kunnat i nämnvärd grad tillgodogöras, visat sig kunna i förädlad form lämna ett ej obetydligt ekonomiskt utbyte.

På samma gång utskottet ingalunda förbiser de svårigheter, icke minst i de av södra skogssakkunniga angivna och av domänstyrelsen jämväl berörda avseenden, som torde vara förenade med ett statens övertagande i någon vidare omfattning av förädlingen av avkastningen från statsskogarna, måste utskottet sålunda medgiva det i vissa fall be-

rättigade i motionärernas förevarande framställningar. Då emellertid i frågans nuvarande läge några mera bestämda hållpunkter saknas för bedömning, i vilken omfattning ett statens övertagande av verksamheten i fråga bör ske och än mer rörande det sätt, på vilket densamma bör organiseras, rörande anläggningskostnader m. m., håller utskottet före, att en allsidig och förutsättningslös utredning av förevarande spörsmål bör komma till stånd. Denna utredning anser utskottet lämpligast böra på sätt herr Welander föreslagit ske genom av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga under medverkan av domänstyrelsen. Att såsom i herr Welanders motion föreslagits anvisa ett särskilt anslag för bestridande av med utredningen i fråga förenade kostnader torde icke vara erforderligt, då för sådant ändamål bör anlitas det å nionde huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till täckande av utgifter för kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, att det belopp av kronans fordringar för anläggningskostnader för flottleder jämte beräknade räntor därå, vilket efter närmare utredning må finnas kunna med säkerhet väntas bliva inbetalat, skall vid 1920 års ingång överföras till statens domäners fond såsom tillgång å denna fond, biträdades av utskottet.

*Flottleds-
kostnader.*

Den anordning, till vars genomförande därmed första steget tages, synes utskottet stå i god överensstämmelse med de fordringar på översiktighet och affärsmässig klarhet med hänsyn till statens affärsverksamhet, som under senare år gjort sig gällande. Då såsom de i ärendet omförmälda domänbokföringssakkunniga anfört ett väl utbyggt och fullständigt flottledsnät är növäändigt, om kronans skogar särskilt inom det nordliga Norrland, där dessa utgöra huvuddelen av all skogsmark, skola kunna vederbörligen tillgodogöras, och då således dessa utgifter utgå för att höja värdet av kronans skogar, böra kostnader för såväl byggnad av nya flottleder som för underhåll och reparation av redan befintliga kronans flottleder bestridas av medel, anvisade till driftkostnader för statens domäners fond. Något extra anslag å riksstatens nionde huvudtitel för reglering av flottleder bör således ej vidare utgå.

Domänstyrelsen har beräknat utgifterna för flottledsregleringar under år 1920 till 500,000 kronor och de påräkneliga inkomsterna till 100,000 kronor, vadan ett belopp av 400,000 kronor borde tillföras dessa medel. Någon behållning från år 1919 har härvid icke antagits skola komma att förefinnas. För närvarande och innan de av den föreslagna förändringen påkallade anordningarna kunnat vidtagas, har det synts departementschefen vara enklast, att nyssberörda skillnadsbelopp av

400,000 kronor upptages såsom en domänfondens särskilda driftkostnad under titel: flottledskostnader. Utskottet ansluter sig till detta förslag och har emot berörda belopp intet att erinra.

*Kostnader för
statens jord-
bruks-
domäner.*

Av kostnaderna för statens jordbruksdomäner föreslås endast en av ökningen i resekostnader betingad höjning med 20,000 kronor i anslagsposten »reskostnader vid domänförvaltningen». Utskottet har häremot intet att erinra.

*Dyrtids-
tillägg.*

Det såsom krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1920 upptagna beloppet föranleder ingen invändning från utskottets sida. I anslutning till vad statsutskottet i utlåtande över Kungl. Maj:ts proposition nr 225 rörande sådant tillägg till statens befattningshavare i allmänhet hemställt, vill utskottet emellertid förorda, att benämningen å anslagsposten i fråga ändras till »dyrtidstillägg».

Mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har utskottet ej heller funnit skäl till erinran.

Med iakttagande av vad utskottet sålunda tillstyrkt skulle driftkostnaderna för förvaltningen av statens domäner under år 1920 komma att beräknas på följande sätt:

I. Kostnader för domänstyrelsen:

avlöningsstat för styrelsen	kronor	232,700
extra byråer hos styrelsen	»	33,900
förstärkning av kameralbyråns arbets- krafter	»	34,150
extra notarie å domänfiskalskontoret	»	3,900
ålderstillägg åt styrelsens personal	»	14,000
pensionering av styrelsens personal	»	2,300
anställande av extra amanuenser och bi- träden hos styrelsen samt renskrivning m. m.	»	11,000
postbefordringsavgifter	»	100,000
styrelsens expenser	»	41,000
rese- och traktamentsersättning åt styrel- sens personal	»	8,000
tryckningskostnader för styrelsen	»	9,500
tillfällig löneroglering för vissa ordinarie befattningshavare i domänstyrelsen	»	17,700

förstärkning av de till avlöande av vissa extra befattningshavare hos domänsty- relsen samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel.....	kronor	9,500	517,650
---	--------	-------	---------

II. Kostnader för statens skogsdomäner:

skogsstatens ordinarie personal	»	2,368,900	
» extra »	»	688,000	
ålderstillägg åt skogsstatens personal.....	»	190,000	
pensionering av »	»	65,000	
reseersättningar	»	1,440,000	
ersättning för expeditionslokal	»	47,250	
förnyelsefond för återväxtkostnader	»	3,300,000	
egentliga förvaltningskostnader	»	17,586,500	
flottledskostnader	»	400,000	
	kronor	26,085,650	

Avgår

a) ordinarie anslag för tillsyn å enskildas skogar i lappmar- kerna och Särna socken ...	kronor	500,000	
b) ordinarie anslag för tillsyn å enskildas skogar i Väster- bottens och Norrbottens läns kustland	kronor	347,000	847,000
			25,238,650

III. Kostnader för statens jordbruksdomäner:

avlöning åt domänintendenter	kronor	53,700	
reskostnader vid domänförvaltningen ..	»	90,000	
övriga med förvaltningen av jordbruks- domänerna förenade kostnader.....	»	100,000	243,700
IV. Dyrtidstillägg för år 1920			2,700,000
	Summa kronor		28,700,000

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts i
proposition nr 62 och 351 gjorda framställningar

1) a) godkänna sådana ändringar i staten för

domänstyrelsen, att tillämpas från och med år 1920, att avlöningarna åt de å staten uppförda kvinnliga biträdena upptagas i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag föreslagna belopp samt att anslagsposten till arvoden åt amanuenser och biträden samt för byggnadsplaners granskning, flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare samt vikariatsersättningar höjes från 56,300 kronor med 8,700 kronor till 65,000 kronor,

i följd varav och på grund tillika av 1918 års lagtima riksdags beslut angående avlöningsförbättring för vaktmästare statens slutsumma kommer att höjas från 216,400 kronor med 16,300 kronor till 232,700 kronor;

b) i avlöningsstaten för skogsstatens ordinarie personal uppföra ytterligare *dels* en överjägmästare med 4,700 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, *dels* elva jägmästare, en var med lön av 3,000 kronor samt med tjänstgöringspenningar, uppgående för en till 3,200 kronor, för två till 3,000 kronor, för fyra till 2,800 kronor, för en till 2,600 kronor, för en till 2,400 kronor och för två till 2,200 kronor, *dels* en överjägmästarassistent med 2,600 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar, *dels* ock en skogstaxator med likaledes 2,600 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar ävensom för var och en med rätt till ålderstillägg liksom övriga motsvarande befattningshavare;

i följd varav denna stats slutsumma kommer att höjas från 2,290,000 kronor med 78,900 kronor till 2,368,900 kronor;

c) besluta, att det belopp av kronans fordringar för anläggningskostnader för flottleder jämte beräknade räntor därå, vilket efter närmare utredning må finnas kunna med säkerhet väntas bliva inbetalat, skall vid 1920 års ingång överföras till statens domäners fond såsom tillgång å denna fond; samt

d) med godkännande av de av chefen för jordbruksdepartementet i det vid proposition nr 62 den 9 januari 1919 fogade statsrådsprotokollet över jord-

bruksärenden framlagda beräkningar, såsom driftkostnader under år 1920 för statens domäner *förslagsvis* uppföra ett belopp av 28,700,000 kronor, att utgå av domänfondens avkastning.

2) i anledning av de i ämnet väckta motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning i fråga om statens övertagande i viss omfattning av förädlingsverksamheten beträffande avkastningen från statens skogar.

Stockholm den 12 maj 1919.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: herrar greve Hamilton, Ericsson Aaby, Hellström, greve Wachtmeister, Persson, friherre Silfverschiöld, Sjöblom, Johansson i Uppmälby, Lundström och Sävström, Pettersson, Öhman, Vasseur, Larsson och Ericson i Funäsdalen.

Bilaga.

Till Konungen.

Sedan riksdagens jordbruksutskott anhållit, att Eders Kungl. Maj:t ville anbefalla domänstyrelsen avgiva yttrande i anledning av tvänne till utskottet remitterade inom riksdagen väckta motioner, nämligen dels nr 141 i första kammaren av herr Welander om åvägabringande av utredning beträffande frågan om statlig trävaruindustri i Norrland, dels ock nr 88 i andra kammaren av herr Johansson i Sollefteå om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t angående förädling genom industriell verksamhet av avkastningen från statsskogarna, har styrelsen genom nådig remiss den 4 innevarande månad anbefallts att över samma motioner avgiva underdånigt utlåtande, och får i enlighet härmed styrelsen med remissaktens återställande i underdånighet anföra följande.

Under det att i sistnämnda motion såsom stöd för däri gjord hemställan i huvudsak allenast lämnats redogörelse i korthet för frågans föregående behandling, dels i sakkunnigekommittéer dels i riksdagen, samt uttalats förmodan, att åsikterna i denna fråga numera ändrat sig i så avseende, att vid förnyad prövning det torde visa sig, att några som helst bärande sakskaäl emot en statens egen förädlingsverksamhet på detta område ej funnes, ävensom framhållits, att, då nu två år gått, sedan samma fråga var föremål för riksdagens prövning, och något initiativ ej syntes komma från annat håll, det syntes vara på tiden att snarast något åtgöres för tillvaratagande av statens intressen på området, har i den av herr Welander väckta motionen, såsom motiv till den av honom gjorda hemställan om skyndsamt utredning, förebragts en längre, av bilagor och beräkningar åtföljd utredning, avsedd att visa den ringa behållning staten hade från sina skogsdomäner i Norrland under nu rådande förvaltningssystem, i jämförelse med om staten själv bedreve trävaruförädlingsverksamhet därstädes i relativt stor omfattning.

Då flera av de i den sistnämnda motionen gjorda uttalandena måste anses vara för frågans bedömande vilseledande, anser sig styrelsen icke kunna lämnas dem utan erinran, ehuru tiden icke medgiver en i allt ingående utredning och granskning av samtliga däri lämnade uppgifter.

Sedan motionären lämnat ett flertal uppgifter, avsedda att visa hurusom statsskogsförvaltningen endast i ringa grad blivit delaktig av den vinst, som hade bort tillkomma den på grund av den under senare åren inträdda betydande prisstegringen å virke, ävensom starkt klandrat domänstyrelsen för styrelsens åtgärd att under perioden 1909—1916 hava uppgjort flera försäljningsavtal rörande flerårig avverkningsrätt till pappersmassevirke, i vilka i visst fall till och med ingått såsom villkor bl. a., att köparen förbunde sig anlägga pappersmassefabrik, i stället för att styrelsen hade bort vidtaga åtgärder för att staten själv anlade sådana fabriker, har han framhållit, att det med anledning av styrelsens senaste uttalande i frågan

om bedrivande av statlig trävaruindustri syntes hopplöst förvänta något initiativ häruti från domänstyrelsens sida.

Vid den på grund av inträdd lågkonjunktur å trävarumarknaden ringa efterfrågan å virke, som var rådande under år 1907 och förra delen av 1908, kunde en mycket avsevärd del av det utstämplade virket å kronans skogar i övre Norrland, synnerligast dåvarande Luleå distrikt, icke finna köpare till rimliga pris, utan måste tills vidare överhållas. Då därjämte vid den tiden icke någon pappersmassefabrik fanns anlagd inom Norrbottens län och således ingen som helst möjlighet för avsättning av klenare virkessortiment förefanns inom länet, vore utsikterna mycket bekymmersamma för ett rationellt tillvaratagande av de mycket stora virkestillgångarna å statens skogar inom såväl detta som ock Västerbottens län, inom vilket senare allenast tre pappersmassefabriker funnos eller voro under anläggning, av vilka dessutom två kunde hämta sitt huvudsakligaste virkesbehov från stora egna skogar.

I underdånig skrivelse den 16 juni 1908 framhöll domänstyrelsen dessa för statsskogsskötselns i övre Norrland utveckling beklagliga förhållanden och ifrågasatte styrelsen, huruvida icke till avhjälpande härav staten borde inom Norrbottens län anlägga eget sågverk ävensom en större trämassefabrik, detta senare särskilt för tillgodogörande av de stora mängder skog av smärre dimensioner, vilka genom rensnings- och gallringshuggningar borde för skogarnas ändamålsenliga skötsel och vård avverkas, men vilket virke då alls icke kunde avsättas. Då emellertid genom nädigt beslut den 5 juli 1907 en kommitté tillsatts med uppdrag att verkställa utredning angående de åtgärder, som kunde böra vidtagas för åstadkommande av en rätt vård av kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarna i Norrland och Dalarna, hemställde styrelsen, att denna kommitté måtte anbefallas taga jämväl berörda fråga under behandling. Sedan vidare Eders Kungl. Maj:t den 16 juni 1911 bemyndigat statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga personer för verkställande inom departementet av utredning om åstadkommande av en rätt förvaltning och skötsel av kronans och andra allmänna skogar i mellersta och södra delarna av landet, hade givetvis även dessa att till behandling upptaga frågan om statlig trävaruindustri. I av domänstyrelsen den 25 april 1917 avgivet underdånigt yttrande över bl. a. vad nämnda kommittéer uttalat rörande denna fråga har styrelsen funnit sig böra intaga samma ståndpunkt som den norrländska skogsvårdskommittén, helst denna i huvudsak överensstämde med styrelsens uttalande i förenämnda underdåniga skrivelse den 16 juni 1908. Styrelsen höll alltså fortfarande före, att, ehuru det i regeln vore mindre lämpligt att staten själv bedreve industriell verksamhet för förädling i större omfattning av trävaror, vare sig detta skedde genom försågning av virke eller genom tillverkning av trämassa, sådana förhållanden likväl i vissa fall kunde givas, vilka gjorde dylik verksamhet för statens räkning både lämplig och nödig. Det borde alltså tillkomma styrelsen följa dessa förhållanden med uppmärksamhet.

På grund av dels större livaktighet å trävarumarknaden efter år 1908, dels de särskilda åtgärder styrelsen funnit sig böra vidtaga för vinnande av större avsättning av trämassevirke inom de nordligaste länen, hava förhållandena efter hand ändrat sig så, att det gått allt bättre att vinna avsättning för kronans skogsprodukter därinom. Till följd av bl. a. den under de sista åren skedda sammanlutningen av inom Norrbottens län varande trävarubolag, syntes emellertid fara

uppstå för nya svårigheter att till skäliga pris kunna försälja avkastningen från kronans skogar inom länet. Av sådan orsak upptog styrelsen frågan om statlig trävaruindustri till överläggning å sammanträde i styrelsen med rikets överjägmästare i november 1918, vid vilket sammanträde nu förevarande motionär i egenkap av överjägmästare i Mellersta Norrlands distrikt, var närvarande. Såsom framgår av här bilagt utdrag av vid sammanträdet fört diskussionsprotokoll, i vad det rör denna fråga, framhöllos av skilda överjägmästare de nu på grund av kristiden rådande säregna förhållandena, och ansågos dessa vara de huvudsakligaste orsakerna till den inträdda svårigheten att vinna avsättning för skogsprodukterna. Herr Welander gjorde härvid icke några yrkanden i den riktning, som nu i hans motion tre månader senare framkommit. Ej heller någon annan av de närvarande överjägmästarna ansåg, att skäl förefunnos till omedelbara åtgärder i antydd riktning.

Att styrelsen, som sålunda alltjämt haft sin uppmärksamhet riktad på denna viktiga fråga, ännu icke framkommit med något direkt förslag till större industri- anläggningar, beror därpå, att styrelsen anser svårigheterna för staten att på fullt ändamålsenligt sätt handhava ifrågasatt större industriell verksamhet vara långt större än motionären synes tro, ävensom att enligt styrelsens mening förhållandena icke ännu oavvisligt krävt anordnande av dylik industri. Den förutnämnda numera inträffade sammanslutningen mellan trävarubolagen i Norrbottens län kan dock möjligen få den påföljd, att åtgärder i ifrågasatt riktning böra vidtagas, likasom ock rådande förhållanden inom Dalavens flodområde i detta avseende kräva särskild uppmärksamhet. Såsom styrelsen i sitt utlåtande den 25 april 1917 framhållit, är särskilt svårigheten för staten att för den industriella verksamheten erhålla verkligt förstklassiga ledare ägnad att göra styrelsen betänksam; och, därest sådana icke kunna förvärfvas, är ett gott resultat icke tänkbart. En verkligt duglig sågverksförvaltare, som tillika är god arbetsledare, betalas för närvarande med en avlöning av omkring 25.000 kronor förutom bostad och andra förmåner, och en pappersmasseingenjör med angivna egenskaper avlönas till och med icke oväsentligt högre. Frågan är, huruvida statsmakterna kunna anses beredvilliga att, därest statlig trävaruindustri skall startas, betala sådana avlöningar för erhållande av fullt kompetenta personer för dessa platser, samt därjämte eftergiva rätt så väsentligt på de former, som i allmänhet ansetts nödiga i fråga om handhavande av även statens affärsdrivande verk. För de senare årens vidkommande, ha de därunder rådande arbets- m. fl. förhållanden, förorsakande orimliga byggnadskostnader, så gott som helt uteslutit tanken på anordnande av berörda anläggningar, även om sådana i övrigt skulle ansetts böra komma till stånd.

Såsom här förut framhållits kunde styrelsen under den tid den av Eders Kungl. Maj:t tillsatta s. k. norrländska skogsvårdskommittén var i verksamhet icke framkomma med ett positivt förslag i fråga. Ett sådant skulle givetvis icke fått annan påföljd än att det överlämnats till sagda kommitté. Då styrelsen emellertid ansåg vara av största vikt att avsättning om möjligt kunde beredas för de å kronans skogar inom de två nordligaste länen befintliga högst betydande virkesmassorna av smärre dimensioner, vilka då för tiden voro fullständigt värdelösa och för den skull överallt måst kvarlämnas vid avverkning av annan värdefullare skog med den påföljd, att sådana åtgärder som hyggesrensningar och kulturer, försumpade skogsmarkens försättning i produktivt skick m. m., alls icke eller endast i mycket ringa omfattning kunde företagas, sökte styrelsen intressera enskilda för anläggande av

pappersmassfabriker i nu ifrågavarande orter. Då riskerna för dessa anläggningar då för tiden voro stora, var emellertid icke att begära, det sådana skulle komma till stånd, om icke vederbörande genom kontrakt kunde tillförsäkras det huvudsakligaste virkesbehovet för ett visst antal år framåt. Efter förda underhandlingar med skilda personer eller bolag utbjödos alltså medelst offentligt utbud vissa virkesmängder pappersmassevirke efter olika älvområden inom de båda länen, varvid köpare skulle hava att årligen under fem år bekomma viss virkesmängd mot bestämt pris per kubikmeter samt därefter under ytterligare fem år liknande virkesmängd mot pris, varom säljare och köpare då kunde ena sig. Det första avverkningsrättskontraktet av detta slag uppgjordes med Ytterstfors trävaruaktiebolag år 1908 och avsåg en virkesmängd av 25,000 kubikmeter virke årligen från kronoskogar inom Byske och Pite flodområden, varvid bolaget förband sig att anlägga en trämassefabrik vid Byskälvens mynning. Sedan styrelsen under därpå följande år sökt intressera vissa därtill villiga personer att anlägga en större sulfatfabrik vid den virkesrika Piteälvens mynning, men detta försök efter långa och vidlyftiga förhandlingar strandat därpå, att vederbörande icke ansågo sig kunna starta företaget, om ej 10-årig virkesleveranstid med i avtalet fixerat pris kunde erhållas, träffades under närmast följande åren flera med Ytterstforsavtalet liknande uppgörelser såsom med Baltiska trävaruaktiebolaget, Luleå; Öhrvikens aktiebolag. Skellefteå; aktiebolaget Skellefteå trämassefabrik; aktiebolaget Scharins söner, Umeå; Holmens trävarukompani, Kramfors aktiebolag m. fl. Härigenom kommo inom ett fåtal år till stånd fyra nya trämassefabriker inom Norrbottens och Västerbottens län, varjämte andra redan befintliga fabriker i sistnämnt och Västernorrlands län utvidgades. Ehuru de vid dessa uppgörelser betingade pris voro låga i jämförelse med dem, som sedermera kunnat erhållas för liknande virke å samma orter, bör dock ihågkommas dels att de för sin tid ansågos såsom särdeles goda, dels att kronan genom avtalen ifråga såväl tillfördes jämförelsevis stora värden för virke, som därför ut var fullständigt värdelöst, som ock för framtiden försäkrade sig om avnämning för betydande mängder rensningsvirke, vars avverkning vore nödvändigt för skogsskötselns utveckling inom övre Norrland. På grund av den konkurrens å ifrågavarande slags virke, som uppstått genom de skilda försäljningarna under den första 5-års perioden från 1908 och genom tillkomsten därunder av nya fabriker, kunde vid förnyade avtal, sedan första upplåtelse tiden utgått, högst betydande ökning i prisen erhållas. Då respektive kontrakt ingingos, kunde givetvis ingen förutse, att ett världskrig av sådan omfattning, som det nu utkämpade, skulle uppkomma och därigenom överändakastas alla dittills gängse ekonomiska förhållanden och beräkningar. Om ock härigenom förevarande kontrakt medfört vissa förluster för statens skogsväsende under de sista åren, är ej berättigat att för den skull glömma, att genom samma kontrakt kronan dock tillförts direkt vinst genom under ett flertal år inflytande ganska betydande belopp för skogsprodukter, som utan styrelsens åtgörande i saken helt visst förblivit i huvudsak värdelösa, åtminstone under tiden före krigsutbrottet, varförutom skogsskötseln å stora områden av statsskogarna kunnat väsentligt höjas.

Statens skogsväsende har på grund av den inträdda krigskonjunkturen tillförts en ökad vinst, som kan räknas i tiotal miljoner kronor. En affär av de dimensioner som statsskogsdriften kan givetvis icke undgå all förlust, då sådana förhållanden inträffa som, likasom världskriget, omkullkasta alla ekonomiska beräk-

ningar. Är då denna förlust allenast någon bråkdel av en procent av förtjänsten i övrigt, torde därom icke vara mycket att erinra. Det torde ej heller vara troligt, att det finnes någon större affär, som på grund av krigskonjunkturena skördat endast vinster. Den förlust, som skogsväsendet under sista åren lidit på grund av berörda avtal, kommer i övrigt att i viss mån kompenseras av just andra fleråriga kontrakt, som på grund av redan förändrad konjunktur lämna kronan en obereknad vinst. Genom den i anledning av kriget framkallade högkonjunkturen å järnmarknaden och därmed följande stegringen av träkolsprisen, erhöll kolved värde å trakter, där sådan ved förut varit värdelös. Där kronan själv icke kunde bedriva kolningsarbetet, utbjöds, förnämligast under år 1916, å marken liggande avfall jämte torrskog och annat, allenast till kolning dugligt rensningsvirke m. m. å rot å stora trakter inom skilda delar av Norrland till försäljning mot visst pris per avverkad kubikmeter virke. Då köpare till sådant virke icke kunde erhållas med allenast ett års avverkningstid bestämdes sådan tid till 3 år med skyldighet för köparen bland annat att erlagga betalning för en viss angiven minimikvantitet virke, även om avverkningsbeloppet icke uppginge till sådan virkesmängd. Med det prisfall på järn, som sedermera inträffat, torde det nu bli omöjligt för dessa köpare att kunna tillvarataga ens den minimikvantitet, för vilken betalning skall utgå, varigenom de beklagligtvis komma att göra kanske nog så stora förluster, under det att kronan på grund av de ingångna fleråriga kontrakten tillföres en vinst, som eljest icke skulle hava erhållits.

I samband härmed anser sig styrelsen, såsom exempel på att skogsprodukternas förädling icke alltid giver säkerhet för erhållande av större nettobehållning än rotförsäljning, böra meddela, att statens skogsväsende för närvarande har icke mindre än cirka 47,500 läster träkol oförsålda, beroende därpå att järnbruken på grund av den inträdda ovissheten i järnmarknaden för närvarande icke vilja avsluta några köp om kol. Större eller mindre förlust å detta avsevärda kolparti lär icke kunna undvikas, en förlust som alldeles skulle hava uteblivit, om den för kolens frambringande använda veden i stället sålts å rot.

Att här lämna ingående utredning rörande samtliga de i motionen omförmälda försäljningskontrakten om pappersmassevirke, i anledning av vilka kronan tillskyndats viss förlust, torde med hänsyn till utrymmet icke vara lämpligt. Styrelsen anser sig dock kunna uttala att beträffande samtliga de kontrakt, som kommit till stånd på grund av avtal före kriget, icke gärna något torde kunna anföras, som skulle kunna giva dessa sken av att vara oklokt tillkomna, särskilt i betraktande av att kronan icke hade egna trämassefabriker och att någon utsikt att få frågan om statlig trävaruindustri hastigt ordnad då icke förefanns. Allra minst kunde sådan industri ordnas i den utsträckning, att densamma skulle kunna mottaga allt pappersmassevirke från kronans ofantliga skogsområden inom hela Norrland. Hade styrelsen icke vidtagit förenämnda åtgärder för att erhålla avsättning av sådana smärre virkesdimensioner, som förut voro värdelösa, och därmed skapa möjlighet till förnyring å gamla hyggestrakter och till försumpade markers försättning i produktivt skick, hade säkerligen icke uteblifvit klander mot styrelsen för sådan uraktläthet. Beträffande åter de två leveranskontrakt, som uppgjordes år 1915, det ena med Utansjö cellulosaaktiebolag i fråga om cirka 20,000 kubikmeter fast mått virke till Ängermanälven och det andra med Korsnäs sågverksaktiebolag om cirka 40,000 kubikmeter löst mått virke att levereras i Dalälven, allt årligen, torde

kunna anmärkas, att kriget redan då var i gång, varför det nu förändrade förhållandena bort kunnat förutses. År 1915 ansågs ju dock allmänt, att kriget icke skulle kunna pågå mer än året ut eller åtminstone att fred skulle slutas under det därpå följande året. Helt visst kunde ingen då förutse, att kriget skulle bliva så långvarigt och att i följd därav prisen å livsmedel och arbetskraft skulle stegras så oerhört som skett. Ehuru år 1915 gällande pris å i Ångermanälven levererat virke, även trämasseved, voro efter dåtida förhållanden jämförelsevis tillfredsställande, fanns dock icke god avsättning för större mängder av sistnämmt slag virke, enär de bolag, som därstädes hade trämassefabriker, själva ägde betydande skogar, varifrån de kunde hämta sitt huvudsakliga behov av råvara. Efter med enskilda personer förda underhandlingar om anläggande av ytterligare en trämassefabrik efter vattendraget, utbjöd domänstyrelsen till försäljning genom allmän kungörelse ett parti av cirka 20,000 kubikmeter virke att årligen under 3 år genom kronans försorg levereras å vattendragets övre delar, och avgav därvid förenämnda Utansjö cellulosaaktiebolag, för att om möjligt utestänga den befarade nya konkurrenten, anbud med pris, som avsevärt översteg dittills efter vattendraget betalda, och som då ansågs mycket fördelaktigt.

I fråga om det andra fallet efter krigsutbrottet, då försäljning av pappersmassevirke på längre tid, även i detta fall 3 år, kommit till stånd nämligen leveransavtalet med Korsnäs sågverksaktiebolag, tillkom detta av den anledning, att det visade sig vara omöjligt att från statsskogarna inom Dalälvens synnerligast övre flodområde kunna till skäligen pris sälja smärre tallvirke, varav funnos stora mängder, både torr och rå, som från skogsvårdssynpunkt fortast möjligt borde avverkas. Styrelsen ansåg sig för den skull böra försöka med utbudande till försäljning av visst parti sådant virke med leverans under 3 år. Styrelsen vill icke bestrida, att det i detta särskilda fall erhållna priset var rätt lågt, även i jämförelse med de vid försäljningstillfället eljest på andra orter gällande pris. Då emellertid partiet var avsett att till huvudsakligaste delen uttagas av torr eller avtorrkande skog, med vilkens avverkning icke längre kunde dröjas, och högre pris icke syntes kunna erhållas, uppgjordes affären. Om man frånser de inom orten oskäligt stegrade arbetsprisen, vilka givetvis icke kunnat förutses eller ens anas, har resultatet av ifrågavarande uppgörelse dock icke varit så ofördelaktigt, som synes framgå av motionärens framställning. De av denne angivna prisen å pappersmasseved, levererad å Särna och Idresjöarna, hava icke varit allmänt gängse pris, utan få anses såsom topp-pris, som betalas för 1:a sådan ved. Den enligt nu ifrågavarande avtal levererade veden, till cirka 75 procent bestående av sulfatved, har däremot till cirka hälften utgjorts av torr och rötskadad ved.

En sammanställning av denna leverans, som under de tre åren 1916—1918 fullgjorts från Idre, Särna, Transtrands, Älvdalens Östra och Älvdalens Västra revir, visar följande resultat med hänsyn till däri ingående olika slags virke:

sulfatved, frisk	23,628	kbm		
torr	27,243	kbm.		
rötskadad	13,340	„	40,673	„ 64,301 kbm.
sulfatved, frisk	20,379	„		
rötskadad	2,603	„	22,982	„ Summa 87,283 kbm.

Motionärens gjorda jämförelse mellan det för detta virke erhållna pris och de för 1:a pappersmasseved betalda topp-priser äger alltså icke berättigande.

Under meddelande av den behållna avkastningen från statsskogarna i Norrland och Dalarna från år 1909 till och med år 1916 ökas med nära 15 miljoner kronor, framhåller motionären, att inför så lysande resultat man gärna finge den uppfattningen, att statsskogsförvaltningen förmått fullt utnyttja de senare årens gynnsamma konjunkturen på världsmarknaden, i följd varav varje förslag om ändring av driften vore opåkallad. Vid närmare granskning av förhållandena gäves emellertid starkt stöd för en annan åsikt. Enligt motionärens mening vore nämligen det gynnsamma resultatet beroende allenast till en mindre del på den inträdda prisstegringen å virket, under det att orsaken härtill i huvudsak vore att finna dels i hastig ökning av avverkningsbeloppen dels ock i besparade utgifter för skogsvårdsarbeten, vilka senare skulle hava till viss del eftersatts. Motionären beräknar sålunda att av nettobehållningen av statsskogsdriften år 1916 — 20,477,262 kronor — ett belopp av cirka 8,900,000 kronor härrört från den inträdda prisstegringen å virke, under det att den starka stegringen av nettoinkomsterna i övrigt från statens skogar under tiden 1909 — 1916 varit beroende av andra nyssnämnda orsaker.

Beträffande den ökade inkomsten från de höjda avverkningarna göres följande kalkyl: mängden försålt virke från statsskogarna i Norrland och Dalarna har sprungit upp till något mer än dubbelt på de 8 åren 1909—1916; en fördubblad avverkning bör motsvaras av en ungefärligen dubbelt så stor nettoinkomst; även om virkesprisen varit oförändrade från 1909 till och med 1916, skulle nettoinkomsterna sistnämnt år bort uppgå till 2×1908 års nettoinkomst, eller 5,359,172 = 10,718,344 kronor enbart på grund av den ökade avverkningen. Då nettobehållningen för år 1916 uppgick till 20,477,262 kronor, äro därav sålunda 20,477,262 — 10,718,344 = 9,758,918 kronor att hänföra till andra omständigheter än avverkningarnas ökning.

Motionärens uttalande, att den under de 8 åren fördubblade avverkningen borde, om man bortser från stegrade virkespris, motsvaras av en ungefärligen dubbelt så stor nettoinkomst, kräver en bestämd gensaga. Det torde icke vara för motionären obekant, dels att de ökade avverkningsbeloppen utgjorts till mycket betydande del av såväl smärre virkessortiment av mindre rensnings- och gallringsträd som ock torr skog samt avfall från äldre avverkningar, vilket allt virke omkring år 1909 hade intet eller i vissa fall ringa ekonomiskt värde, och som, om 1909 års virkespriser fortfarande varit gällande, alltså i allmänhet icke hade kunnat avverkas, dels att just på grund av den inträdda prisstegringen avverkningarna kunnat förläggas och även till mycket stor del förlagts till sådana av avverkning förr i stort sett oberörda trakter, som äro belägna antingen på längre avstånd från flottled eller ock omkring flottledernas översta distrikt eller mera dyrflottade bivatten. Sådant förläggande av avverkningarna har skett särskilt på det att i skogsvårdens intresse gamla hyggstrakter, från vilka förut avverkats allenast grövre träd, samt försumpade marker skulle kunna genomgå med rensningshuggning av smärre virke, som förr icke kunnat med vinst tillvaratagas. — Nedanstående jämförelse emellan avverkningsbeloppen år 1909 och år 1916 inom de skilda distrikten visar jämväl, att avverkningsansökningen varit betydligt större i de nordligaste distrikten än i de sydligare. I de förra voro avsättningsmöjligheterna för *smärre* virke förstnämnda år så gott som inga, men på grund av dels här förut berörda, av styrelsen vidtagna åtgärder för vinnande av avsättning inom de två nordligaste länen av pappersmassevirke, dels den under senare åren inträdda prisstegringen ha jämförelsevis betydande mängder sådant virke numera kunnat avyttras, varjämte även avverk-

ningsdimensionen för sågtimmer på grund av prisstegringen i allmänhet kunnat sänkas.

Under åren 1909 och 1916 sålt virke från statsskogarna inom nedanstående distrikt (enligt den år 1908 gällande distriktsindelningen).

Distrikt	Averkningsbelopp i kubikmeter		Averkningsbeloppets procentuella ökning från 1909 till 1916
	år 1909	år 1916	
Luleå	268,486	748,466	179 %
Skellefteå	404,444	867,845	115 %
Umeå	497,354	1,133,865	128 %
Mellersta Norrland	363,398	569,349	57 %
Gävle-Dala	477,386	768,638	61 %
Summa i medeltal	2,011,068	4,088,163	103 %

En jämförande sammanställning för nu ifrågavarande redogörelseområde av de virkesmängder av *smärre* dimensioner, som såldes dels år 1909 dels år 1916, skulle för belysande av vad här nyss framhållits — nämligen att avverkningsökningen till mycket betydande del är beroende på den stegrade avverkningen av smärre, omkring år 1909 i allmänhet icke avsättningsbart virke — vara av största intresse, men då uppgörande av sådan sammanställning skulle kräva ett högst avsevärt arbete, som icke tillstädjes av vare sig disponibel tid eller i styrelsen för närvarande tillgängliga arbetskrafter, kan sådan sammanställning nu icke lämnas.

Såsom här förut framhållits har betydande del av 1916 års avverkningsbelopp utgjorts av avfall från äldre avverkningar m. m., kolved och dylikt, varjämte samma år stora mängder smärre virke försåldes dels å auktion i samband med annat, värdefullare virke, dels direkt genom vederbörande jägmästare under hand eller genom infordrande av skriftliga köpeanbud, dels ock i enlighet med förenämnda fleråriga leveranskontrakt. En ingående och tillförlitlig utredning om allt detta virke är emellertid förenad med ett alltför tidskrävande arbete, i följd varav styrelsen får inskränka sig till att meddela följande uppgifter rörande inom förevarande del av landet under år 1916 skedda försäljningar av dels pappersmasseved och props, dels kol- och brännved, allt utöver den betydande försäljning å rot av dylikt virke, som ägt rum genom såväl här förut berörda auktionsförsäljning som ock genom vederbörande jägmästare under hand eller genom infordrande av anbud.

Virke, som genom skogsförvaltningen kolats	104,683 kbm.	
» » » » » upphuggits:		
pappersmasseved och props	210,090 »	
annan ved	102,718 »	417,491 kbm.
Enligt kontrakt försålt virke å rot:		
pappersmasseved och props	cirka 128,000 kbm.	
kolved	145,000 »	273.000 »
		Summa 690,491 kbm.

Motsvarande virkesförsäljning år 1909 omfattade 76,954 kubikmeter virke, som upparbetats genom skogsförvaltningen, och cirka 45,000 kubikmeter pappersmassevirke och props, försålda å rot på grund av ingångna köpekontrakt, sammanlagt alltså cirka 121,954 kubikmeter eller cirka $\frac{1}{6}$ av 1916 års motsvarande försäljning.

Med beaktande av vad sålunda anförts, dels beträffande att avverkningarna år 1916 till mycket stor del voro förlagda till i förhållande till flottled eller annan avsättningsort mera avlägset belägna trakter än under år 1909, dels att en jämförelsevis mycket betydande del av avverkningsbeloppen förstnämnt år utgjordes av klenare virkessortiment samt avfall och annat virke med ringa rotvärde, framstår såsom fullkomligt orimligt motionärens antagande att, om virkesprisen varit oförändrade från år 1909 till år 1916, nettotinkomsten från statsskogarna bort vara proportionell mot den under respektive år försålda virkesmassans storlek. Därjämte bör beaktas, att avverkning och framförande till förädlingsort av smärre virkessortiment betingar per kubikenhet rätt så avsevärt större omkostnader än samma arbete beträffande grövre virke. *Rotvärdet* per kubikenhet blir sålunda alltid lägre för det förra, även om vid förädlingsorten visst slag därav skulle betalas lika högt som grövre virke.

Genom en, såsom här förut visats, felaktig beräkning har motionären angivit, att *på grund av den inträdda prisstegringen* uppstått en merinkomst för år 1916 i jämförelse med år 1909 av endast cirka 9 miljoner kronor, vilket resultat, ehuru till synes rätt så vackert, dock ansetts otillfredsställande. Efter beräkning av en prishöjning från år 1909 till år 1916 å det vid auktionsförsäljning på rot sålda virket av 2.53 kronor per kubikmeter, vilken prishöjning antagits vara ett närmelsevis rätt uttryck för den värdestegring, som statsskogsförvaltningen kunnat betinga sig från statsskogarna i Norrland och Dalarna, upptar motionären till besvarande frågan om denna prisstegring kan anses stå i skäligen förhållande till den högkonjunktur, som inträtt på den utländska trävarumarknaden sedan år 1909. Frågan besvaras på så sätt, att, då virkets rotvärde under ifrågavarande år beräknas hava ökat med ej mindre än omkring 19 kronor per kubikmeter, det är tydligt, att förenämnda prisstegring för kronans virke under tiden 1909—1916, eller 2.53 kronor, icke står i något rimligt förhållande till då rådande trävarukonjunkturer.

Då värdet av en ingående granskning av de för ernående av detta resultat lämnade uppgifter och gjorda beräkningar icke kan anses motsvara därmed förenat arbete, får styrelsen begränsa sig till att framställa vissa erinringar, vilka med all tydlighet torde visa, att beräkningarna i ett flertal väsentliga fall äro felaktiga och alltså icke kunna tillmätas betydelse.

Vad beträffa de å sid. 5 i motionen angivna medelprisen per kubikmeter under skilda år avse de icke, såsom uppgivits, sådana pris, som erhållits vid auktionsförsäljning, utan äro desamma *medelpris för allt under skilda år å rot sålt virke*. Då, såsom här förut anförts, i de under år 1916 gjorda å-rotförsäljningarna ingå betydligt ökade mängder småvirke med jämförelsevis ringa rotvärde per kubikenhet tillika med avsevärda massor kolved och dylikt mindervärdigt virke samt då därjämte avverkningstraktaterna år 1916 i väsentlig grad förlagts till sådana skogar och områden, varifrån avverknings- och flottningskostnaderna äro särskilt höga, ävensom då, i enlighet med vad här förr visats, de under år 1916 ökade avverkningsbeloppen i övervägande grad härröra från landets nordligaste distrikt, under det att avverkningsökningen från de två sydligaste och mest välbälgna av nu

ifrågavarande distrikt är jämförelsevis ringa, kan den i motionen beräknade pris-höjningen icke anses vara ett närmelsevis rätt uttryck för värdestegringen ifråga, utan bör densamma angivas med ett avsevärt högre tal.

Å sid. 7 anför motionären att, om den genom försågning förädlade varan beräknas utgöra $\frac{2}{3}$ av det runda virkets kubikinnehåll, en standard (165 engelska kubikfot) sågat virke motsvarar i det närmaste 7 kubikmeter runt virke. Prisstegringen å den sågade varan, som angivits till 172.90 kronor per standard, skulle alltså motsvara en prisstegring av 24.90 kronor per kubikmeter runt virke. Gent häremot får styrelsen erinra, att det gjorda antagandet, att den förädlade varan utgör $\frac{2}{3}$ av rundvirkets kubikmassa, kan anses vara närmelsevis riktigt, om rundvirkets kubikmassa beräknas efter sågstockens längd och *diameter i topp inom bark*. Då emellertid den från statsskogarna sålda kubikmassan virke, med vilkens värde jämförelse göres, avser de avverkade trädens *verkliga kubikinnehåll av stamvirke med bark*, måste givetvis beräkningen av den kubikmassa rundvirke, som erfordras till framställande av en standard sågat virke, jämväl göras under samma förutsättning. Då den förädlade varan icke kan beräknas uppgå till i medeltal mer än högst 50 procent av nyssnämmt verkligt kubikinnehåll, åtgår till en standard sågad vara cirka 10 kubikmeter runt virke. I stället för att prisstegringen per kubikmeter runt virke angivits till 24.90 kronor för grövre och 22.75 kronor för smärre virke, skulle densamma under i övrigt av motionären antagna förutsättningar uppgå till allenast respektive cirka 17 och 15 kronor.

För beräkning av den emot förenämnda prisökning svarande prisförhöjningen å rotstående virke har motionären gjort avdrag med de ökade kostnaderna sedan år 1919 för virkets utdrivning, flottning och förädling vid sågen. Med hänsyn bl. a. till att, såsom här förut anmärkts, avverkningstrakterna i avsevärt större omfattning än förr förlagts dels längre från flottleder dels till dessas övre lopp, framstår såsom alldeles givet, att angivna ökade medelkostnader för virkets utdrivning och flottning äro för lågt beräknade. De ökade produktionskostnaderna vid sågen, antagna till 15 kronor per standard sågvirke, äro otvivelaktigt jämväl för låga i betraktande av betydligt höjda arbetskostnader — av motionären angivna uppgå till 120 procent ökning från 1909 till och med 1916 —, höjda pris å materialier, oljor m. m. samt stegrade räntor. Under hänvisning till vad sålunda anförts, får styrelsen uttala, att motionärens påstående (å sid.), att virkets värde å rot i medeltal ökats med ända till omkring 19 kronor per kubikmeter under tiden 1909—1916, är så betydligt överdrivet, att det måste väcka största förvåning, att motionären kunnat framkomma med sådan siffra. Allenast den enkla beräkningen, att nämnt värdeökning belopp motsvarar cirka 54 öre per engelsk kubikfot för pappersmassevirke, såväl sulfit- som sulfatved, under det att ej ens för närvarande sådant pris i allmänhet erhålles vid försäljning av prima pappersmassevirke framflottat till kusten i orter inom Norrland och Dalarna, år 1917 var dock gängse pris, ända upp i Idre och Särna, 18 kronor per kubikmeter = 51 öre per engelsk kubikfot. För övrigt äro av bolagen erbjudna priser icke uttryck för den värdeökning som i motionen avses, vari förädlingsvinsten är *inräknad*, där konkurrensen är som störst, hade bort göra motionären betänksam gent emot de resultat han erhållit av sina kalkyler.

Motionären ingår härefter i kritik å de pris, som före försäljningen åsättas det från kronans skogar till avsalu utbudna virket och uttalar, att dessa enligt domänstyrelsens direktiv åsatta pris äro genomgående för låga. Där konkurrens

funnes, betalades för den skull avsevärt högre pris än de av skogsförvaltningen beräknade. Att på vissa orter och under vissa år i många fall avsevärd betalning utöver det beräknade priset erhållits är visserligen sant, men härtill finnas många bidragande orsaker. Rotvärdet beräknas genom uppskattning av de stående trädens virkesutbyte och dettas värdering i penningar enligt en inom styrelsen för varje år upprättad och skogsförvaltningen till ledning delgiven prisnota, angivande virkes av skilda dimensioner värde vid kusten, varefter från sålunda beräknat virkesvärde vid kusten fråndragas de påräknade kostnaderna för avverkning och flottning m. m. Härvid ligger alltså stor vikt därå, att dels virkesutbytet rätt uppskattas, dels riktiga avverknings- m. fl. kostnader fråndragas.

Äro vid tiden för avhållandet av de stora virkesauktionerna på hösten utsikterna på trävarumarknaden ljusa, åstadkommer spekulationslusten i väntad prisstegring ej sällan, att köpeanbud med avsevärt högre pris, än som motsvaras av då rådande marknadspris, avgivas. Vissa trävarubolag äro jämväl tvungna att för erhållande av nödig sortering å sina stocknotor betala grövre och bättre virke med högre pris, än gällande marknadsläge betingar, i följd varav, då flera poster av det från kronoskogarna utbudna virket innehålla sådant grövre timmer, ej sällan betydlig överbetalning erhålles särskilt för sådana försäljningsposter. Detta förhållande ävensom förenämnda spekulationslusta framträder ofta vid virkets utbudande mot skriftliga anbud, i det att av flera, samtliga vederhäftiga spekulanter på en och samma virkespost den enes anbud kan med ända till 100 procent överstiga den andras.

I anledning av vad i motionen anförts därom, att inom de norrländska distrikten årligen betydande, till försäljning utbudna virkesmängder icke kunnat försäljas ens till de enligt motionärens förmenande låga minimipris, som för dem fordrats, får styrelsen meddela, att av de till försäljning å auktion genom vederbörande länsstyrelser respektive år utbudna virkesposterna följande procentuellt angivna mängder icke kunnat försäljas samma år de utbudits:

Distrikt	Oförsålt virke i procent av hela det till försäljning utbudna virkesbeloppet										
	år 1908	år 1909	år 1910	år 1911	år 1912	år 1913	år 1914	år 1915	år 1916	år 1917	år 1918
Luleå	30	23	6	10	8	4	13	10	—	—	—
Skellefteå	22	18	6	3	1.6	7	3	17	—	—	—
Umeå	4	4	7	10	3	4	10	17	—	—	—
Mellersta Norrlands	1.4	4	—	—	16	8	15	6	—	—	—
Övre Norrbottens...	—	—	—	—	—	—	—	—	15	23	45
Nedre Norrbottens..	—	—	—	—	—	—	—	—	12	27	66
Skellefteå	—	—	—	—	—	—	—	—	3	14	35
Umeå	—	—	—	—	—	—	—	—	6	30	21
Härnösands	—	—	—	—	—	—	—	—	2	15	6
Mellersta Norrlands	—	—	—	—	—	—	—	—	10	26	17
Medeltal %	13.1	14.0	6.9	7.6	5.8	5.7	10	13.5	8.3	23	32.2

Styrelsen får erinra, att de i tabellen angivna 4 förststående distrikten tillsammans avse i huvudsak samma områden som de 6 siststående, vari de förstnämnda fördelats vid distriktsreglering från och med år 1916.

Av sammanställningen framgår bland annat, att under åren 1908 och 1909 avsevärd procent av det till försäljning utbudna virket, särskilt inom dåvarande Luleå distrikt, icke kunde under respektive år säljas. Under de därefter följande åren 1910—1913 med i stort sett stadigt och jämnt uppåtgående konjunkturer å trävarumarknaden visade sig ingen större svårighet att avyttra virket, då spekulanterna tydligen hade en känsla att den gynnsamma marknaden skulle fortvara ännu en tid. Ehuru de efter krigsutbrottet inträdda förhållandena å särskilt fraktmarknaden vållade viss osäkerhet å det allmänna läget, försiggingo dock försäljningarna från kronans skogar under de första krigsåren rätt gynnsamt. Under åren 1917 och 1918 tillkommo emellertid ett par förhållanden, som högst ofördelaktigt inverkade på samma försäljningar, nämligen dels de i huvudsak på grund av 1917 års bränslekommissions åtgöranden för anskaffande av brännved orimligt höjda arbetsprisen och den i samband därmed inträdda knappheten å arbetskraft, dels den svårighet att anskaffa proviant åt skogsarbetare och foder åt dragare, som uppstod i anledning av genomförd ransonering å ett flertal varor, transportförbud m. m. När samtidigt härmed skeppningarna allt mer inskränktes, i följd varav brädgårdarnas lediga utrymmen begränsades, samt flottningarnas bedrivande förhindrades genom uppståndna strejker m. m., torde ingen kunna förvåna sig över att avsättningen från synnerligast avlägsnare revir och skogar visat betydande avmattning. Salunda synes av förstående tabell att under år 1918 respektive 45 och 66 procent av det å auktion utbudna virket från de två nordligaste distrikten icke kunnat försäljas under året, samt att inom Norrland i dess helhet nära en tredjedel av utbudet virke förblivit osålt. Att sistnämnt år allenast 6 procent av det utbudna virket från Härnösands distrikt icke funno köpare, torde varit beroende därpå, att inom detta distrikt, som i huvudsak omfattar Angermanälvens flodområde, konkurrensen mellan virkesköparna alltid varit särdeles livlig, vilket förhållande torde hava sin orsak bland annat däri, att kvalitén å det från kronoskogarna efter vattendraget levererade virket i regeln är särdeles god och att områdets flottningsväsende är väl ordnat.

Beträffande Gävle—Dala distrikt, som icke ingått i siststående tablå, hava förhållandena i stort sett varit enahanda som i de norrländska distrikten. Särskilt i fråga om det av motionären uppgivna, vid 1918 års utgång oförsålda virket eller 254,525 träd är att märka, det härav ej mindre än 217,200 träd förskriva sig från Idre och Transtrands revir, under det att inom distriktets övriga 11 revir tillsammans allenast 37,325 träd förblivit osålda, ett antal som knappast kan anses vara nämnvärt. Det bör icke väcka förvåning, att de större virkesköpande bolagen ett år som det senast förflutna med våldsamt högt uppdrivna pris å arbetsmarknaden — timmerkörare med häst hava under vintern beräknat en dagsförtjänst av 80 å 100 kronor i de övre Dala-socknarna — samt med nästan oöverbinnerliga svårigheter för anskaffande av proviant m. m. endast ogärna velat inköpa skog å rot inom mera avlägsna bygder, utan i dess ställe sökt förlägga verksamheten till mera välbelägna orter, där billigare arbetskraft kunnat erhållas och i övrigt dragligare förhållanden varit rådande. I sistnämnda trakter har för den skull efterfrågan å virke varit mycket livlig och sådant betalats med osedvanligt höga pris.

Det förhållandet, att under nu senast förflutna år betydande del av det till försäljning avsedda virket icke kunnat försäljas till beräknade skäligen pris, torde med hänsyn tagen till därunder rådande, här nyss berörda säregna förhållanden icke i och för sig utgöra något starkare motiv till att staten i större omfattning bör bedriva egen förädlingsindustri. Styrelsen får även i detta avseende hänvisa till den diskussion i frågan, som fördes vid här förut omförmålt möte i styrelsen med rikets överjägmästare sistlidne november.

Gent emot vad motionären såsom motiv för sin framställning i ytterligare en del avseenden anfört och uttalat i frågan om den hittillsvarande statsskogsdriften kunde visserligen göras befogade erinringar, men då berörda uttalanden icke hava nämnvärd betydelse för nu ifrågavarande spörsmål, anser sig styrelsen i detta sammanhang böra lämna dem åsido. Då motionären emellertid å sid. 21 anför att statlig sågverksrörelse icke är något nytt och oprövat, ehuru den ännu icke kommit till utförande i Norrland, samt i fortsättningen meddelar, att staten äger icke mindre än 14 smärre sågar på kronoparker i södra och mellersta delarna av landet, vilka lämna gott resultat, får styrelsen erinra, att, sedan Eders Kungl. Maj:t vid skilda tillfällen på styrelsens förslag härför anvisat medel, styrelsen gått i författning om anordnande av flera, med nyssnämnda, i mellersta och södra delarna av landet belägna, liknande sågverk i övre Norrland, varom motionären synes hava saknat vetskap. Där förhållandena varit sådana, att från visst statsskogsområde nöjaktig avsättning för oförädlat rundvirke i allmänhet icke funnits, bland annat av den orsak, att kostnaderna för virkets flottning till lämplig avsättningsort blivit oskäligt dyra, under det att däremot all anledning funnits till antagande att till plank och bräder, sliprar m. m. upparbetat virke skulle kunna med större fördel försäljas, har styrelsen enligt förr utsagd mening och alltjämt vidhållen åsikt ansett skäl föreligga till att staten anlägger smärre, för ifrågavarande skogs eller områdes virkesavkastning lämpligt avpassade sågverk för virkets förädling. Under senaste två åren hava i enlighet härmed på lämpligt belägna platser invid järnväg i de två nordligaste länen anordnats följande 12 stycken sågverk:

Porjus	revir.	vid Porjus, ramsåg, driven med elektrisk kraft, byggd för två ramar, varav dock ännu allenast den ena är inmonterad;
Råneå	» , »	Degerselet, 1 kling- eller cirkelsåg, driven med lokomobil;
»	» , »	Bjurå, 1 » » fotogenmotor;
Storlandets	» , »	Polcirkeln, 1 » » »
Råneträsk	» , »	Koskivara, 1 » » lokomobil;
Storbackens	» , »	Murjek, 1 » » »
Bodens	» , »	1 » » fotogenmotor;
Älvsby	» , »	Korsträsk, 1 » » lokomobil;
Jörns	» , »	2 » drivna med lokomobiler;
»	» , »	1 » driven » fotogenmotor;
Bjursholms	» , »	Brattbacka, 1 » » lokomobil.

Härjämte har i vissa fall skogsförvaltningen låtit legosåga rätt så stora mängder virke, synnerligast för upparbetande till sliprar, såsom dels vid Niemisel i Torneå revir, dels vid Umeå.

Styrelsen har alltså icke, såsom motionären förmenat, lämnat frågan om bedrivande av egen förädlingsverksamhet i Norrland utan uppmärksamhet, ehuru

styrelsen ansett att hittills varande förhållanden icke ovillkorligen krävt anordnande av *större* industriella anläggningar. Att under senare årens och nu fortfarande rådande dyrtid med orimligt höga materialpris och arbetskostnader företaga sistnämnda, även under normala förhållanden mycket dyrbara anläggningar, då sådant icke ovillkorligen varit av nöden, vore givetvis oklokt och till hinder för anläggningens bärighet och framtida amortering.

Motionären har slutligen å sid. 23 och 24 uttalat, att ett bedrivande av statlig trävaruindustri i Norrland skulle bliva av största betydelse för den under sista tiden av statsmakterna i stort planlagda och försöksvis redan påbörjade kolonisationen på kronoparkerna i Norrland.

Denna kolonisation skulle enligt motionärens mening erhålla ett så kraftigt stöd av den statliga trävaruindustrien, att dess lyckliga genomförande till och med vore helt beroende av att samma industri komme till stånd. Härigenom kunde nämligen de i de öde skogsbygderna bosatta kolonisterna beredas arbetstillgång vid avverkning av det för nämnda industri erforderliga virket. Domänstyrelsen får emellertid i anledning härav erinra, att kolonisterna lika väl kunna beredas arbete därigenom, att det virke, som från statsskogarna försäljes till den enskilda industrien, genom statsskogförvaltningens försorg avverkas och levereras vid flottled eller industriort.

Av vad styrelsen sålunda i det föregående anfört, torde framgå, att styrelsen finner sig icke kunna i allt instämma i eller vitsorda vad motionären framhållit såsom motiv till sin framställning. Det oaktat och ehuru styrelsen fortfarande måste hysa efter sin mening välgrundade betänkligheter emot en i *större omfattning* driven statlig förädlingsverksamhet för tillgodogörande av statsskogarnas i Norrland avkastning, har styrelsen — särskilt med hänsyn till de i början av detta utlåtande vidrörda, i Norrbottens län numera inträdda förhållanden, vilka måhända kunna verka hämmande å virkesförsäljningarna från detta läns statsskogar — ej något att erinra emot, att styrelsen erhåller nådigt uppdrag att med biträde av härför tillkallade sakkunniga verkställa nödig utredning i frågan, såväl beträffande den ort, till vilken verksamheten i första hand lämpligen borde förläggas, rörelsens omfattning samt plan för dess drift och administration som ock kostnader för anläggning m. m.

I detta ärendes behandling i styrelsen hava deltagit byråcheferna Hermelin, föredragande, Cassel och Aminoff.

Stockholm den 26 mars 1919.

Underdånigst
KARL FREDENBERG.

Sixten Bellander.